

מחברת בחינה

לנבחנים ולנבחנות שלום,

נא לקרוא את ההוראות בעמוד זה ולמלא אותן בדיוקנות. אי-מילוי ההוראות עלול לגרום לתקלות ואף להביא לידי פסילת הבחינה. הבחינה נועדה לבדוק הישגים אישיים, ולכן יש לעבוד עבודה עצמית בלבד. בזמן הבחינה אין להיעזר בזולת ואין לתת או לקבל חומר בכתב או בעל פה.

אין להכניס לחדר הבחינה חומר עזר – ספרים, מחברות, רשימות – פרט ל"חומר עזר מותר בשימוש" המפורט בגוף השאלון או בהוראות מוקדמות של המשרד. כמו כן אין להכניס לחדר הבחינה טלפונים או מחשבים ניידים. שימוש בחומר עזר שאינו מותר יוביל לפסילת הבחינה.

כל חומר עזר שאינו מותר בשימוש, יש למסור למשגיח לפני תחילת הבחינה.

לאחר סיום כתיבת הבחינה יש למסור את המחברת למשגיח ולעזוב בשקט את חדר הבחינה.

יש להקפיד על טוהר הבחינות!

הוראות לבחינה

- יש לוודא כי במדבקות הנבחן שקיבלת מודפסים הפרטים האישיים שלך, ובמדבקות השאלון שקיבלת מודפסים פרטי השאלון המיועד לך.
- אם לא קיבלת מדבקה, יש למלא בכתב יד את הפרטים במקום המיועד למדבקות הנבחן.
- אסור לכתוב בשולי המחברת (החלק המקווקו) משום שחלק זה לא ייסרק. מותר לכתוב משני צדי הדף במחברת הבחינה.
- לטייטה ישמשו אך ורק דפי מחברת הבחינה. אין לתלוש או להוסיף דפים. מחברת שתוגש לא שלמה תעורר חשד לאי-קיום טוהר הבחינות.
- אין לכתוב שם בתוך המחברת, משום שהבחינה נבדקת בעילום שם.
- אין להוסיף או לשנות שום פרט במדבקות, כדי למנוע עיכוב בזיהוי המחברת וברישום הציונים.

בהצלחה!

<p>17 סמל שאלון 12</p> <p>رقم النموذج</p> <p>שם השאלון ויחידות לימוד اسم النموذج والوحدات التعليمية</p> <p>הדבק כאן ↑ מדבקת שאלון الصق هنا ↑ ملصقة نموذج امتحان</p>	<p>21 מועד 18</p> <p>موعد</p> <p>37 סמל ב"ס 32</p> <p>رقم المدرسة</p> <p>31 מס' תעודת זהות 23</p> <p>رقم الهوية</p> <p>הדבק כאן ↑ מדבקת נבחן (ללא שם) الصق هنا ↑ ملصقة ممتحن (بدون اسم)</p>	<p>מדבקות לנבחן ملصقة ممتحن</p>
---	---	-------------------------------------

* הוראות בשפה הערבית מעבר לדף

* التعلیمات باللغة العربية على ظهر الصفحة

وزارة التربية والتعليم

القسم الكبير للامتحانات

الإدارة التربوية

دفتر امتحان

تحية للممتحنين وللممتحنات !

الرجاء قراءة التعليمات في هذه الصفحة والعمل وفقاً لها بالضبط. عدم تنفيذ التعليمات قد يؤدي إلى عواقب مختلفة وحتى إلى إلغاء الامتحان. أعد الامتحان لفحص تحصيلاتك الشخصية، لذلك يجب العمل بشكل ذاتي فقط. أثناء الامتحان، لا يُسمح طلب المساعدة من الغير ويُمنع إعطاء أو أخذ مواد مكتوبة أو الحديث.

لا يُسمح إدخال مواد مساعدة - كتب، دفاتر، قوائم - إلى غرفة الامتحان، ما عدا "مواد مساعدة يُسمح استعمالها" المفصلة في نموذج الامتحان أو في تعليمات مسبقة من الوزارة. كما لا يُسمح إدخال هواتف أو حواسيب محمولة إلى غرفة الامتحان. استعمال مواد مساعدة غير مسموح بها يؤدي إلى إلغاء الامتحان.

يجب تسليم كل مادة مساعدة لا يُسمح استعمالها للمراقب قبل بدء الامتحان. بعد الانتهاء من كتابة الامتحان، يجب تسليم الدفتر للمراقب، ومغادرة غرفة الامتحان بهدوء.

يجب المحافظة على نزاهة الامتحانات!

تعليمات للامتحان

1. يجب التأكد بأن تفاصيلك الشخصية مطبوعة على ملصقات الممتحن التي حصلت عليها، وبأن تفاصيل نموذج الامتحان المعد لك مطبوعة على ملصقات نموذج الامتحان التي حصلت عليها.
2. في حال عدم حصولك على ملصقة، يجب ملء التفاصيل في المكان المعد لملصقة الممتحن، بخط يد.
3. لا يُسمح الكتابة في هوامش الدفتر (في المنطقة المخططة)، لأنه لن يتم مسح ضوئي لهذه المنطقة. يُسمح الكتابة على جهتي الصفحة في دفتر الامتحان.
4. للمسودة يمكن استعمال صفحات من دفتر الامتحان فقط. يُمنع نزع أو إضافة صفحات. الدفتر الذي يُسلم وهو غير كامل سيثير الشك بعدم الالتزام بنزاهة الامتحانات.
5. لا يُسمح كتابة الاسم داخل الدفتر، لأن الامتحان يُفحص بدون ذكر اسم.
6. لا يُسمح إضافة أو تغيير أية تفاصيل في الملصقات، وذلك لمنع عواقب في تشخيص الدفتر وفي تسجيل العلامات.

نتمنى لك النجاح!

עברית: הבנה, הבעה ולשון

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

— 50 נקודות

חלק ראשון — הבנה והבעה

פרק א: הבנת הנקרא

פרק ב: כתיבה ממזגת

— 50 נקודות

חלק שני — לשון

פרק א: שם המספר, אותיות השימוש ומילות היחס

פרק ב: תחביר
פרק ג: מערכת הצורות

— 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: 1. יש לקרוא את הטקסטים שבנספח ולענות על השאלות בגוף שאלון זה, לפי ההוראות.

2. לכתוב טיוטה אפשר להשתמש בעמודים האחרונים (24-25) של השאלון.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

חלק ראשון — הבנה והבעה (50 נקודות)

קרא את הטקסטים שבנספח המצורף, וענה על השאלות בפרקים שלפניך.
הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

פרק א: הבנת הנקרא (25 נקודות)

ענה על כל השאלות 1-3.

1. א. בטקסטים 1 ו-2 מתואר שינוי שחל ביעדים של תנועות הנוער בארץ במהלך השנים.
על פי שני הטקסטים (טקסט 1 וטקסט 2) ציין מה היו היעדים של תנועות הנוער בעבר, ומה הם היעדים של תנועות הנוער מסוף המאה ה-20 עד היום. (6 נקודות)

- ב. כתוב שתי סיבות שהביאו לשינוי ביעדים של תנועות הנוער: סיבה מטקסט 1 וסיבה מטקסט 2. (4 נקודות)

(שים לב: סעיף ג של השאלה בעמוד הבא.)

ג. על אף השינוי ביעדים של תנועות הנוער במהלך השנים, הערכים הבסיסיים של התנועות מראשית התהוותן לא השתנו.

על פי שלושת הטקסטים שקראת, ציין ערך אחד שנשמר בתנועות הנוער, והסבר כיצד הוא בא לידי ביטוי בימינו. (4 נקודות)

---

2. א. בטקסט 3 אפשר לזהות קולות המביעים פקפוק, הסתייגות והטלת ספק בערכה של הפעילות של תנועות הנוער כיום. הבא לכך שתי הוכחות מטקסט 3. (4 נקודות)

ב. הבא מטקסט 3 ציטוט המפריך קולות אלה. (2 נקודות)

---

3. אילו היית מקים תנועת נוער חדשה, איזה ערך היית רוצה להנחיל לחניכים בתנועה? תוכל לבחור בערך שהוזכר בטקסטים שקראת אך בערך אחר החשוב בעיניך. בתשובתך הצג את הערך, ונמק מדוע בחרת בו. (5 נקודות)

פרק ב: כתיבה ממוזגת (25 נקודות)

ענה על שאלה 4.

4. לקראת פרסומה של חוברת שתעסוק בתנועות הנוער בארץ התבקשת לכתוב סקירה שתשמש מבוא לחוברת. על פי שלושת הטקסטים 1-3 שקראת, כתוב סקירה ותאר בה את מעורבותן של תנועות הנוער בחינוך ובחברה בארץ-ישראל על רקע המציאות המשתנה – מראשית הציונות עד ימינו. הקפד על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסקירה ובסופה (ביבליוגרפיה). כתוב בהיקף של כ-300 מילים. את הסקירה כתוב בעמודים 4-5 (תוכל להשתמש בעמודים 6-7 לכתבת טיוטה).

לא לכתוב באזור זה. لا تكتب في هذه المنطقة.

חלק שני – לשון (50 נקודות)

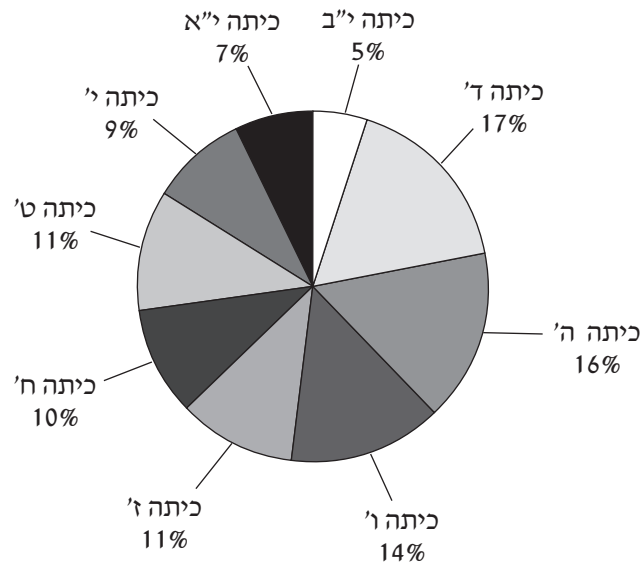
בחלק זה שלושה פרקים. עליך לענות על שני פרקים: על פרק א – חובה, ועל אחד מן הפרקים ב-ג.

פרק א: שם המספר, אותיות השימוש ומילות היחס – חובה (10 נקודות)

בפרק זה ענה על שאלות 5-6.

5. א. עיין בתרשים שלפניך.

התפלגות חניכי תנועות הנוער לפי כיתה (על פי אומדן 2015)

(מתוך ראמ"ה: הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך ומשרד החינוך [פברואר 2016].
תנועות הנוער בישראל. אוחר מ-<http://cms.education.gov.il>)

ענה על שתי השאלות שלפניך על פי התרשים.

כתוב כל תשובה במשפט שלם, ואת המספרים מן התרשים כתוב במילים.

- כמה אחוזים מכלל חניכי תנועות הנוער בישראל הם תלמידי כיתה ז'?

- כמה אחוזים מכלל חניכי תנועות הנוער בישראל הם תלמידי כיתה י"ב?

(שים לב: סעיפים ב ו-ג של השאלה בעמוד הבא.)

ב. לפניך משפטים, ובהם מספרים מודגשים. כתוב במילים את המספרים המודגשים (אין צורך לנקד).

- לפי התרשים, שיעור התלמידים המשתתפים בתנועות הנוער בכיתה ד' גדול פי 3 _____ ויותר משיעור התלמידים המשתתפים בתנועות הנוער בכיתה י"ב.
- בכל קיץ הסוכנות היהודית שולחת מדריכים ל-196 _____ מחנות קיץ בארצות הברית ובקנדה.
- בנסיעה באוטובוס קראו החניכים בקולי קולות: "המדריך שלנו הוא מספר 1 _____".
- בשנת 2015 היו 52,967 _____ חניכים ומדריכים בתנועת בני עקיבא.

ג. במשפט שלפניך הקף את הצורה הנכונה של שם המספר ושל אות השימוש הנלווית אליו.

מחנה הקיץ של אחת מתנועות הנוער יחל השנה בעֶשְׂרִים וְחַמְשָׁה / עֶשְׂרִים וְחַמֵּשׁ / עֶשְׂרִים וְחַמְשָׁה / עֶשְׂרִים וְחַמֵּשִׁי ביולי.

6. לפניך קטע מהזמנה למחנה קיץ של אחת מתנועות הנוער.

בקטע מודגשות שתי מילות יחס בנטייה, אולם אחת מהן אינה תקינה.

הורי החניכים שלום,
 אנו פונים אֵלֵיכֶם בבקשה לבוא ולסייע לנו במהלך המחנה.
 נוכחות ההורים במחנה חשובה ונחוצה. הורים המעוניינים להתנדב יפנו למרכזים
 ויירשמו אֶצְלָהֶם מראש.

מבין מילות היחס המודגשות בקטע הקף את מילת היחס שנטייתה אינה תקינה, וכתוב אותה בצורתה התקינה.

_____

لا تكتب في هذه المنطقة

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר **או** בפרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

ענה על ארבע מן השאלות 7-11 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

7. א. לפניך שלושה משפטים. קרא אותם, וציין לאחר כל משפט את סוגו התחבירי: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).

I. למרות זיקתן של רוב תנועות הנוער למסגרות המפלגתיות של המבוגרים הן שמרו על מעמדן העצמאי.

II. אמנם הם מייצגים תנועות בעלות אופי שונה ואידאולוגיה שונה, אבל יש ביניהם שיתוף והבנה.

III. אף כי הפיכתה של השפה העברית לשפת ההוראה והדיבור היא פרי המאבק המוצלח של הסתדרות

המורים, הרי היא לבני הנוער חלק נכבד בהצלחה הזאת.

ב. ציין את הקושר הלוגי המשותף לכל המשפטים. _____

ג. המר את משפט II במשפט מסוג תחבירי אחר שישמור על הקושר הלוגי שבמשפט.

_____

_____

ד. בכל אחד מן המשפטים I-III סמן את החלק שבו מובאת הטענה של הכותב.

ה. ציין את התפקיד התחבירי של כל אחת מן המילים המסומנות בקו במשפטים.

במשפט I : הן _____

במשפט II : הם _____

במשפט III : היא _____ הזאת _____

8. א. לפניך שני משפטים מורכבים, ובכל אחד מהם מילת הקישור "אם" פותחת פסוקית.

I. אם ישאלו את החניכים מה הם הערכים החשובים ביותר בתנועה שהם חברים בה, מה הם יגידו?

II. נטע סיזל: "בעיניי, המדד להצלחה הוא השאלה אם אנחנו מצליחים לגדל אנשים שמגלים

מעורבות חברתית".

(1) במשפט I, תחם את כל הפסוקיות, וציין מעל כל פסוקית שתחמת את תפקידה התחבירי במשפט.

(2) במשפט I, המר את מילת הקישור "אם" במילת הקישור "לוי", ושנה את המשפט בהתאם.

(3) במשפט II, תחם רק את הפסוקית הפותחת במילת הקישור "אם", וציין מעליה את תפקידה התחבירי במשפט.

(4) משפט II מוסר בדיבור ישיר את דבריה של נטע סיזל.

כתוב את המשפט מחדש כך שימסור את דבריה של נטע סיזל במשפט מורכב בעל פסוקית מושא בדיבור עקיף.

ב. לפניך שני משפטים, ובהם שמות פועל.

I. בשנות השמונים התעורר הצורך להחליט מה יהיו היעדים החדשים.

II. בשנות התשעים החלו תנועות הנוער להתגבר על המשבר.

(1) הקף את מספרו של המשפט שבו שם הפועל פותח פסוקית מצומצמת, וציין את תפקידה התחבירי של הפסוקית המצומצמת במשפט. _____

(2) ציין את התפקיד התחבירי של שם הפועל במשפט האחר. _____

9. א.

לפניך משפט המנוסח במבנה "לא/אין... אלא..."

אנחנו תובעים מן החניכים לא רק חשיבה, אלא גם עשייה.

בניסיון לקצר משפט זה רצה עורך הטקסט לכתוב אותו כך:

אנחנו תובעים מן החניכים חשיבה ועשייה.

הסבר לעורך הטקסט את היתרון שיש לנוסח המקורי של המשפט על פני הנוסח המקוצר.

ב.

לפניך משפט נוסף המנוסח במבנה "לא/אין... אלא..."

אין מדובר בארגון שתפקידו להעסיק את הילדים בשעות הפנאי, אלא במסגרת שמחנכת להגשמת ערכים.

איזה מן המשפטים שלפניך משתמע ממשפט זה? הקף אותו.

- אין מדובר במסגרת שמחנכת להגשמת ערכים.
- מדובר בארגון שתפקידו להעסיק את הילדים בשעות הפנאי.
- מדובר בארגון שתפקידו להעסיק את הילדים בשעות הפנאי ולחנך להגשמת ערכים.
- מדובר במסגרת שמחנכת להגשמת ערכים.

ג.

לפניך שני משפטים שיש בהם חלקים כוללים.

I. זכרו כי החברה הארץ-ישראלית הייתה חברה שבה כמעט כל ילד היה עולה חדש או בן לעולים חדשים.

II. חינוך לערכים מתבטא במעשים, ולא במילים בלבד.

(1) ציין את הקשר הלוגי בין המילים בכל חלק כולל.

הקשר הלוגי בחלק הכולל במשפט I: _____

הקשר הלוגי בחלק הכולל במשפט II: _____

(2) ציין את התפקיד התחבירי של המילים המסומנות בקו במשפטים.

במשפט I: עולה חדש _____

במשפט II: לערכים _____

(3) כתוב את משפט II במבנה "לא/אין... אלא...". שמור על משמעות המשפט המקורי.

---

10. א. תנועות נוער רבות ניסחו דיברות שמבטאים את ערכיהם.

לפניך כמה מן הדיברות של תנועת "הצופים".

- I. הצופה דְּבָרוּ אמת. _____
- II. הצופה איש משמעת. _____
- III. הצופה מגן על החי ועל הצומח. _____
- IV. הצופה אינו נופל ברוחו, ובצר לו הוא מצטחק. _____

(1) • ציין לאחר כל אחד מן המשפטים I-IV, המשמשים דיברות, את הסוג התחבירי של המשפט:

פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).

• אם יש במשפט חלקים כוללים – ציין זאת.

(2) אחד הדיברות מנוסח במבנה של משפט בעל חלק ייחוד.

• ציין את מספרו. _____

• העתק מן המשפט את חלק הייחוד. _____

• ציין את תפקידו התחבירי של חלק הייחוד במשפט.

_____

• כתוב את המשפט במבנה רגיל (בלי חלק ייחוד).

_____

• מה היתרון בניסוח הדיבר במבנה של משפט ייחוד על פני ניסוחו במבנה הרגיל?

ב. בסיומו של טקסט 2 מוזכרות מילות השיר "שירה, הנוער, שיר עתידנו" שכתב שמואל בס. לפניך שתי השורות הראשונות של השיר.

שירה, הנוער, שיר עתידנו:

שיר התחדשות, בניין ועלייה.

(1) • המילה "שירה", הפותחת את השיר, היא צורת ציוני (מוארך).

מהו תפקידה התחבירי של המילה "שירה" הפותחת את השיר? _____

• מהו תפקידה התחבירי של המילה "הנוער" המסומנת בקו? _____

(2) שתי השורות הראשונות של השיר רווחות בציבור בגרסה שלפניך:

שירת הנוער שיר עתידנו:

שיר התחדשות, בניין ועלייה.

בגרסה המקורית של השיר (שבראש סעיף ב) המילה הפותחת את השיר היא "שירה", ואילו בגרסה

הרווחת בציבור המילה הפותחת את השיר היא "שירת".

ציין לאיזה חלק דיבור שייכת כל אחת משתי המילים.

• "שירה" (בגרסה המקורית): _____

• "שירת" (בגרסה הרווחת): _____

11. א. לפניך קטע שפורסם במרשתת, מיומנו של מדריך באחת מתנועות הנוער. בקטע יש שיבושים אחדים בתחום התחביר.

שלום,
קוראים לי יהונתן, ואני מדריך של קבוצה בתנועת הנוער אליה אני שייך. השבת היה השבת האחרונה שלי כמדריך, והיא גרמה לי להסתכל אחורה ולראות מה עברתי עד כה. שאני מסתכל על התקופה הזאת של ההדרכה וחושב על השינוי שהחניכים עברו, אני מבין שאולי לא שיניתי אותם מן הקצה אל הקצה, אבל השפעתי והטבעתי בהם חותם. כל חניך קיבל את הדחיפה הגדולה ביותר שיכולתי לתת לו בכדי לממש את הפוטנציאל שלו.

השלם את הטבלה שלפניך: **העתק** מן הקטע **שלושה** שיבושים בתחום התחביר, **הסבר** כל אחד מן השיבושים במונחים תחביריים, **וכתוב** את הנוסח התקין.

הנוסח התקין	הסבר (במונחים תחביריים)	השיבוש	
			1
			2
			3

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

ב. (1) לפניך משפט דר־משמעי.

אתמול הגיעה הקבוצה מרמת גן.

- הקף את הצירוף שיוצר את הדר־משמעות במשפט.
- את הצירוף שיוצר את הדר־משמעות במשפט אפשר לנתח בשני תפקידים תחביריים שונים. ציין את שני התפקידים התחביריים השונים של הצירוף.

(2) לעתים משפטים דר־משמעיים מובנים באופן חד־משמעי כשהם נטועים בתוך הקשר. כלומר, ההקשר גורם

להבנת המשפטים באופן חד־משמעי.

לפניך שני משפטים דר־משמעיים.

I. בחירת יושב ראש מועצת תנועות הנוער הפתיעה אותנו.

II. למדריך אסור להרביץ.

בחר באחד מן המשפטים הדר־משמעיים I-II, וכתוב קטע קצר (שניים-שלושה משפטים) שבו תשבץ את המשפט הדר־משמעי שבחרת כפי שהוא, ובזכות ההקשר תעלה מן המשפט משמעות אחת ברורה.

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

ענה על ארבע מן השאלות 12-16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

12. לפניך משפט וקטע קצר על פי הטקסטים, ובהם מילים מודגשות.

- בעבר הַשְׁתַּת החינוך בארץ על ערכים כגון טובת הכלל והחברה, אולם כיום החברה הישראלית מְתַגְמֶלֶת על הישגים אישיים.
- ההגשמה בקיבוץ אינה יכולה לְהַחֲשֵׁב עוד ליעד עיקרי. כיום תנועות הנוער מְעַרְבוֹת בְּעִשְׂיָה החינוכית והציבורית, והן מסגרת לְשִׁיחַ עֲרָכִי על פי עֲרָכִי מְגַלֶּת העצמאות וצורכי השעה של מְדִינַת ישראל. דוֹמָה שמשמתן של תנועות הנוער היא לְהוֹכִיחַ בכל פעם מחדש כי הוֹלָמוֹת אותן מילות השיר: "שירה, הנוער, שיר עתידנו".

א. ציין את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים שלפניך.

	שורש:	הַשְׁתַּת
	בניין:	
	שורש:	מְתַגְמֶלֶת
	בניין:	
	שורש:	מְעַרְבוֹת
	בניין:	
	שורש:	לְהוֹכִיחַ
	בניין:	
	שורש:	הוֹלָמוֹת
	בניין:	

ב. ציין את הבניין של שם הפועל לְהַחֲשֵׁב שבקטע.

ג. מהי צורת העתיד של הפועל דוֹמָה שבקטע? הקף את התשובה הנכונה.

יְדַמָּה   יְדַמֶּה   יְדַמֵּה   יְדַמִּה

ד. בקטע מודגשים השמות עִשְׂיָה, שִׁיחַ, מְגַלָּה, מְדִינָה

(1) מבין השמות האלה הקף רק את השמות שנגזרו מגזרת ע"ו/י.

(2) ציין את השורש של כל אחד מן השמות האחרים.

ה. תנועות הנוער הן מסגרת לשיח עֲרָכִי על פי עֲרָכִי מגילת העצמאות.

מבין שתי המילים המודגשות הקף את המילה שיש בה צורן גזירה, וציין את משמעותו.

לא תכתב في هذه المنطقة

לא לכתוב באזור זה

13. א. (1) לפניך שני משפטים, ובכל משפט מילה מודגשת.

ציין לאחר כל משפט את חלק הדיבור ואת השורש של המילה המודגשת בו.

- כל חניך יִגְיַע לפעולה בזמן. חלק הדיבור: _____ השורש: _____
- חינוך לעבודה עצמית המושתתת על יִגְיַע כפיים של היחיד היה חידוש בולט. חלק הדיבור: _____ השורש: _____

(2) לפניך רשימת מילים.

יָגַע, יָגַעוּ, יָגַעוּת, יָגַעוּתָּ

מיין את המילים בטבלה שלפניך.

מילים שהשורש שלהן זהה לשורש של המילה יִגְיַע	מילים שהשורש שלהן זהה לשורש של המילה יָגַעוּתָּ

ב. לפניך משפטים, ובהם מילים מודגשות.

- ססמת הצופים היא "הִיָּה נְכוֹן!" _____
  - אדם זה כֵּן במעשיו ובדבריו. _____
  - "האם יש בכוחן של תנועות הנוער לְכוֹנֵן סולידריות חברתית?" _____
  - המורה לחינוך גופני מכריז לפני כל ריצה: "למקומות, הִכּוֹן, רוץ!" _____
- (1) ציין את השורש המשותף לכל המילים המודגשות. _____
- (2) ציין לאחר כל משפט את הבניין של המילה המודגשת בו.

ג. לפניך משפטים ובהם פעלים מודגשים. כל פועל מודגש מובא בשתי צורות: בצורה תקינה ובצורה שאינה תקינה.

- כוחן החברתי של התנועות הַתְּבַטָּא / הַתְּבַטָּא בפעילותן להשגת היעדים הלאומיים והחברתיים.
  - סיוזל: "אנחנו מסרבים לקבל את התפיסה שמאחר שהכול מְבַלְבֵּל / מְבַלְבֵּל, אי־אפשר להגיד כלום על שום נושא."
  - אברקי: "בעיני הערך המוסף שתנועת הנוער מְצִיעָה / מְצִיעָה הוא התנסות בעולם המבוגרים".
- (1) מבין הפעלים המודגשים הקף את צורות הפועל התקינות בלבד.
- (2) בחר בפועל אחד שהקפת, ונמק מדוע הוא הצורה התקינה. _____

14. א. לפניך קטע, על פי טקסט 1.

תנועות הנוער חתרו לכינונו של עולם שבו גם השכבות החלשות בחברה יזכו לדיור ולתזונה הולמים ולשירותי חינוך טובים ומתקדמים. תנועות הנוער דגלו ברעיון התקומה הלאומית ופעלו להעלאת המוני עולים לארץ. כל התנועות היו אמונות על השתלבות חניכיהן במערך ההגנה על חיי היהודים. תנועות הנוער היו מסגרת של חינוך מודרני לערכים השואב השראה מתורות של תיקון עולם בידי האדם. תנועת הנוער בארץ הייתה מסגרת שאפשרה הזדהות עם ערכי החברה. היא אפשרה את הכרת שבילי הארץ באמצעות טיולי הליכה בשבילים ובעמקים ושילוב של לימוד והנאה. תרומתן של תנועות הנוער באה לידי ביטוי בהיבט נוסף – פיתוח התרבות העברית המודרנית. תנועות הנוער השפיעו על השירה והריקוד העממיים וסייעו בהפצת השפה העברית ובהפיכתה לשפת ההוראה בבתי הספר בארץ.

העתק מן הקטע לטבלה שלפניך חמישה שמות פעולה מבניין הפעיל, וציין את השורש של כל שם פעולה שהעתקת.

שם פעולה מבניין הפעיל	השורש
1	
2	
3	
4	
5	

ב. לפניך הכותרת של טקסט 3 ובה הודגשה המילה "בניין", הכתובה בה פעמיים.

"תנועות הנוער: בניין חברה או בניין למשחקי חברה?"

לאחת מן המילים המודגשות יש משמעות של שם פעולה.

המר אותה בשם פעולה מאותו השורש וכתוב מחדש את הכותרת.

(שים לב: סעיף ג של השאלה בעמוד הבא.)

ג. לפניך ארבעה משפטים, ובכל משפט פועל מודגש.

- התנועה **חִרְתָּה** על דגלה יעדים לאומיים וחברתיים.
- המציאות ה**שְׁתַּנְתָּה**.
- התנועה **עֲנַתָּה** על צורכי השעה.
- ההנהגה הפוליטית לא **כִּפְתָּה** את תפיסת עולמה על התנועה.

(1) מבין הפעלים המודגשים העתק את הפועל היוצא דופן מבחינת ה**גזרה**, וציין את **גזרתו**.

הפועל היוצא דופן: _____

הגזרה שלו: _____

(2) ציין את הגזרה ה**משותפת** לשאר הפעלים. _____

(3) ציין את שם הפעולה של הפועל **כִּפְתָּה** המודגש במשפט האחרון. _____

15. א. לפניך משפטים ובהם מילים מודגשות.

- תְּנוּעוֹת הַנוֹעַר הָאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵלִיּוֹת הֵיוּ בְּרֹבֵן תּוֹלְדָה שֶׁל תְּנוּעוֹת הַנוֹעַר הַצִּיּוֹנִיּוֹת בְּגוֹלָה, שִׁקְמוּ בַעֲקֻבוֹת הַהִתְעוֹרְרוֹת שֶׁל בְּנֵי הַנוֹעֲרִים בְּאַרְצוֹת שְׁבָהן צִמְחוּ. בְּמִרְכֵּזָה שֶׁל הַהִתְעוֹרְרוֹת הַזֹּאת עִמְדָה הַתְּבִיעָה לְזִכְרוֹתָיו שֶׁל הַנוֹעַר לְקַבֵּעַ אֶת גּוֹרְלוֹ בַעֲצָמוֹ.
- תְּנוּעוֹת הַנוֹעַר הוֹשִׁפְעוּ מִתּוֹרוֹת שֶׁל תְּקוּן עוֹלָם בִּידֵי אָדָם.
- בִּשְׁנֵת הַשְּׁמוֹנִים נֹוצַר צוּרָךְ לְתוֹר אַחַר יַעֲדִים חֲדָשִׁים.

מִבֵּין הַמִּילִים הַמוֹדַגְשׁוֹת הַעֵתָק אֶת הַמִּילִים שְׁבָהן הָאוֹת תִּי"ו אֵינָה שׁוֹרֶשֶׁת, וְצִיֵּן אֶת הַשׁוֹרֶשׁ שֶׁל כָּל מִילָה שֶׁהַעֵתָקָתָהּ.

ב. בטקסט 1 נכתב: "תנועות הנוער תרמו לעיצוב סגנון הלבוש הישראלי".

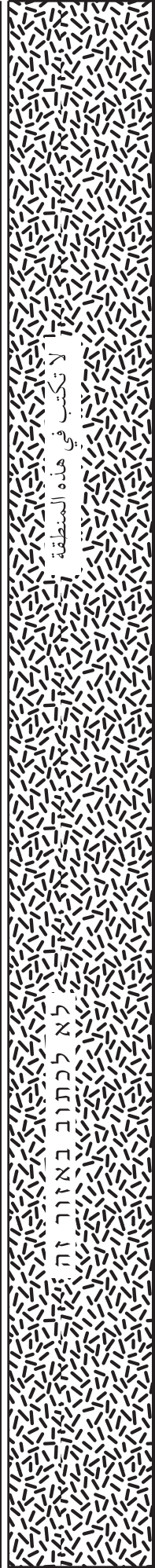
ברוח זו, לפניך משפטים שבהם פועלי לבוש. בעברית לִוְבָשִׁים בגדים, וְאִז פּוֹשְׁטִים או מְסִיכִים אותם. את הכובע חוֹבְשִׁים, כַּפּוֹת עוֹטִים, וְתַכְשִׁיטִים עוֹנְדִים או עוֹדִים. את הנעליים נוֹעֲלִים, וְאִז חוֹלְצִים או מְשִׁילִים אותן. כְּתוּב שְׁמִים על הראש.

- (1) • הַקֵּף אֶת שְׁנֵי הַפְּעֻלִים שְׂאִינָם מִבְּנִיין קָל.
  - צִיֵּן אֶת הַבְּנִיין הַמְּשׁוֹתֵף לָהֶם.
  - כְּתוּב אֶת הַשׁוֹרֶשׁ שֶׁל כָּל אֶחָד מִן הַפְּעֻלִים שֶׁהַקֵּפָתָהּ.

(2) כתוב את שם הפועל של הפועל עוֹטִים.

(3) כתוב את שם הפועל של הפועל שְׁמִים.

(4) ילדים קטנים יוצרים לעתים פועלי לבוש, למשל: לְמַעַל מַעִיל, הַתְּפִיץ מְתִי בִּפְּיָהּ. הסבר את התהליך הלשוני שהביא ליצירת השורשים בפעלים שיצרו הילדים.

16. א. לפניך קטע ובו מילים מודגשות.

בְּרֵאיוֹן שהתפרסם בַּבְּטָאוֹן של אחת מתנועות הנוער אמר אחד הרכזים: "בתנועה שלנו יש נְסִיוֹן להגדיר מהו טוב ומהו רע. בפעולות בתנועה אנו עוסקים בהקניית ערכים חשובים כמו ערך הַשְׁוִיוֹן, המאבק בגזענות ועידוד דיאלוג". גם בַּעֲלוֹן של התנועה נכתבו דברים דומים, והודגש הַיְתָרוֹן של ההשתתפות בתנועת הנוער על פני פעילויות אחרות.

(1) מבין המילים המודגשות הקף את המילה שנוצרה בדרך של בסיס וצורן סופי.

(2) ציין את משמעות הצורן הסופי במילה שהקפת. _____

(3) מיין בטבלה שלפניך את שאב המילים לשתי קבוצות על פי המשקל.

--	--

(4) בקטע יש מילה השאלה מלעז.

העתק את המילה. _____

כתוב למילה חלופה עברית. _____

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

ב. בטקסט 1 נכתב: "תנועות אלה חתרו אפוא לכינונו של עולם שבו גם תושבי **פּרִיפּרִיה** [...] יזכו לדיור ולתזונה הולמים".

האקדמיה ללשון העברית פנתה לציבור בבקשה לסייע לה במציאת חלופה עברית למילה הלועזית **פּרִיפּרִיה**. אחת ההצעות הייתה המילה **שׁוּלָה**. הצעה זו עוררה זעם בציבור, ראה הכותרת שלפניך.

(על פי **ynet** – ידיעות אחרונות [23/6/16]. אוחר מ-www.ynet.co.il)

(1) הסבר מדוע התעורר זעם בציבור על ההצעה "שולה" כחלופה למילה "פריפריה".

---

(2) בטבלה שלפניך מובאות הצעות נוספות למילה "פריפריה", והן ממוינות לקבוצות על פי השורש שלהן. ציין בטבלה שלפניך את השורש של כל קבוצת מילים.

המילים	הַקָּף	סוּבָּה	מַעֲטָפָה	צְדוּדָה	מְרַחֵקָה
הַקְּפִיָּה		סָבָה	עוֹטְפָה	מִצָּד	רְחוֹקִית
מְקָף		סְבוּבָה	מַעֲטָף		מְרַחֵקֶת
הַקְּפָה		סְבָבָה	עוֹטָף		
מְקַפֶּת					
השורש					

(3) מבין המילים בטבלה העתק מילה אחת שנוצרה בדרך של שורש ומשקל ומשמעות המשקל היא מקום.

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

لا تكتب في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

מדבקת משגיח

ملصقة مراقب

"אתך בכל מקום, גם בבגרות.
בהצלחה, מועצת התלמידים והנוער הארצית"
"معك في كل مكان، وفي البحרות أيضًا.
بالتّجاح، مجلس الطّلاب والشّبيبة القطريّ"

נספח: טקסטים
לשאלון עברית: הבנה, הבעה ולשון
על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית
11281, קיץ תשע"ז

לפניך שלושה טקסטים.

קרא אותם, וענה על השאלות בשאלון המחברת המצורף.

טקסט 1

תנועות הנוער ועיצובה של החברה החדשה

מאת חיים אדלר

תנועות הנוער הארץ-ישראליות היו ברובן תולדה של תנועות הנוער הציוניות בגולה. תנועות הנוער הציוניות קמו בעקבות ההתעוררות האידאולוגית של בני הנוער בארצות שבהן צמחו. במרכזה של ההתעוררות הזו עמדה התביעה של הנוער לזכותו לקבוע את גורלו בעצמו ולמתוח ביקורת על חברת המבוגרים. בראשית המאה ה-20 חלמו חברי תנועות הנוער הציוניות בגולה ומנהיגיהן ליצור חברה יהודית חדשה ומודרנית הרחק משם, בארץ-ישראל, וכדי להגשים זאת הם התארגנו והכשירו את עצמם.

תנועות הנוער הארץ-ישראליות היו אנטי-גלותיות וקשורות לתנועות אירופיות שדגלו בקדמה סוציאלית. תנועות אלה חתרו אפוא לכינונו של עולם שבו גם תושבי הפריפריה והשכבות החלשות בחברה יזכו לדיור ולתזונה הולמים, לשירותי חינוך טובים ומתקדמים ולשירותי בריאות בסיסיים.

לתנועות הנוער הייתה השפעה ניכרת על החברה ועל החינוך במציאות המיוחדת שהייתה בארץ-ישראל לפני הקמת המדינה ובראשית קיומה. הכוח החברתי של התנועות נבע מכך שהן חרתו על דגלן את היעדים הלאומיים והחברתיים החשובים ביותר בעיניהן, ותבעו מבוגריהן להגשימם: תנועות הנוער כולן דגלו ברעיון התקומה הלאומית ופעלו להעלות לארץ המוני עולים; רובן דגלו בחיי חלוציות ובעיקר בהתיישבות חקלאית-קיבוצית; כל התנועות היו נאמנות לתרבות העברית החדשה ולהנחלת השפה העברית לכול; כל התנועות היו אמונות על השתלבות חבריהן במערך ההגנה על חיי היהודים וכן במסגרות החיים שצמחו בארץ.

למרות זיקתן של רוב התנועות למסגרות המפלגתיות של המבוגרים הן הצליחו להבטיח לעצמן עצמאות מסוימת ביחסיהן עם ההנהגה הפוליטית. הן גם מתחו ביקורת על ההנהגות הפוליטיות בשל מחדליהן בהגשמת הערכים והיעדים האלה, על התעייפותם והתברגנותם של לא מעטים בהן ועל שאינם נוהגים בבחינת "נאה דורש נאה מקיים".

הכוח החברתי של תנועות הנוער נבע אפוא מכך שהן ייצגו את ערכי החברה המתהווה וחינכו לפי ערכים אלה. אולם הן לא הסתפקו בהצהרות של חניכיהן ובוגריהן על נאמנותם לערכים ולאידאות אלה, אלא חינכו אותם גם לרתום את חייהם למען הגשמת הערכים הללו. בתנועות הנוער כינו זאת "הגשמה עצמית".

בנוגע לעוצמה החינוכית של תנועות הנוער ראוי לזכור כי החברה הארץ-ישראלית הייתה חברה שבה כמעט כל ילד היה עולה חדש או בן לעולים חדשים. במציאות החדשה שהלכה ונרקמה שימשו תנועות הנוער מסגרת חינוכית שאפשרה לילדים ולמתבגרים להתוודע אל ערכי החברה המרכזיים ולהזדהות אִתם; הן אפשרו להם גם להכיר את שבילי הארץ החדשה-ישנה, את עמקיה, הריה, פרחיה וציפוריה.

* מעובד על פי אדלר, ח' (2007). תנועות הנוער ועיצובה של החברה החדשה. זמן יהודי חדש, כרך רביעי. אוחר מ-www.kotar.co.il

- 30 לתנועות הנוער בארץ היה מקום נכבד בפיתוח התרבות העברית המודרנית המתחדשת בארץ; הן סייעו בפיתוח השירה והריקוד העממיים והיו "במות הניסוי" של שירים ושל ריקודים חדשים. כמו כן, תרמו תנועות הנוער לעיצוב סגנון הלבוש הישראלי, החל בפשטות הבגדים וכלה בביטויי לבוש מובהקים, כגון המכנסיים הקצרים, החולצות הרקומות, כובע הטמבל ועוד. אף כי הפיכתה של השפה העברית לשפת ההוראה והדיבור היא פרי המאבק המוצלח של הסתדרות המורים ("מלחמת השפות"), הרי היא לבני הנוער חלק נכבד בהצלחה הזאת; בתנועות הנוער נוצרה העגה העברית המודרנית, ובה נטועים שורשי הסלנג, שהתפתח אחר כך בפלמ"ח ובצה"ל.
- 35 המהות המודרנית של החינוך בתנועה באה לידי ביטוי גם במבנה ובאופי של הערכים שעל פיהם חינוכו בתנועות השונות. ערך עבודת הכפיים, ועבודת האדמה בפרט, היה חידוש בתולדות העם היהודי, ערך ציוני המנוגד לאורח החיים בגלות, ולמעשה היה אחד הביטויים המובהקים לכמיהה של היהודים להשתלב בחברה המודרנית. חידוש בולט נוסף באורח חיי היהודים כפי שעוצב בגלות היה חינוך לעבודה עצמית המושתתת על יגיע כפיים של היחיד במקום על ניצול הזולת. לא עוד מנוצלים אצל מעבידים, ולא עוד מנוצלים את יגיע כפיהם של עובדים.
- 40 תנועות הנוער היו אפוא מסגרת של חינוך מודרני לערכים השואב השראה מתורות של תיקון עולם בידי האדם. ייחודו של החינוך בתנועות הנוער בארץ היה שהפנמתם של ערכים אלה הביאה את הבוגר הצעיר להתנהגות, לאורח חיים ולמעשים שנבעו ממסכת הערכים הזאת.
- 45 השינויים החברתיים, התרבותיים והפוליטיים שפקדו את החברה הישראלית בסוף המאה ה-20 השפיעו על אופי פעילותן של תנועות הנוער. בחברה הישראלית החילונית נפרם הקונצנזוס סביב אותם ערכים ויעדים, שהיו בעבר מוקד להתלכדות כלל-חברתית. בנסיבות אלה קשה לחנך את חניכי תנועות הנוער לערכים וליעדים משותפים ולהגשמתם. הציפייה הרווחת היא כי הצעיר הישראלי יוכיח את כוחו ואת הישגיו באופן אינדיווידואלי, אם בלימודים, אם בצבא ואם בתחום המקצועי. החברה הישראלית, כמרבית החברות המודרניות בעולם, מתגמלת על הצטיינות ועל הישגים אישיים.
- 50 על רקע זה הצטמצם מספרם של בוגרי תנועות הנוער שהמשיכו במסורת ההגשמה הקיבוצית, ובוגרים שלא השלימו עם הסחף האינדיווידואלי נטו לחפש אפיקי הגשמה חדשים. לנוכח מגמות אלה החלו להתפתח בתנועות הנוער תופעות של התחדשות רעיונית, והן באו לידי ביטוי בהקמת מסגרות פעולה שונות, שמטרתן ליישם את עקרונן "ההגשמה העצמית" באופן שיחולל שינוי מהותי בחברה הישראלית. כך נולד למשל הרעיון של "קיבוץ עירוני", חיי שיתוף קיבוציים בסביבה עירונית, שמטרתו לצמצם פערים בחברה הישראלית בעיקר באמצעות פעילות חינוכית.
- 55

ההגשמה החדשה

מאת נעם אבן

בשנות המאבק על הקמת המדינה, בתקופת מלחמת העצמאות ובשנים הראשונות של המדינה הייתה ההגשמה בתנועות הנוער מקור לגאווה. בוגרי התנועה – חברי גרעיני נח"ל⁽¹⁾ וחברי קיבוצים – הדריכו את חניכי השכבות הבוגרות וכך נשמר עקרון הדוגמה האישיית והותווה מסלול מוגדר להגשמה. חניכי השכבות הבוגרות נקראו לצאת להגשמה המשלבת התיישבות חלוצית ותרומה לצורכי הביטחון. במהלך העשורים הראשונים שלאחר קום המדינה השתנתה המציאות: הבעיות, שלצורך פתרון הקימו הדורות הקודמים את תנועות הנוער החלוציות, נפתרו או השתנו, וכך האידיאלוגיות של תנועות הנוער התרוקנו ממשמעותן. בשנות השמונים של המאה ה-20 לא היה אפשר להתכחש למשבר ההגשמה שפקד את תנועות הנוער. יעד ההגשמה העיקרי – הקמת גרעיני התיישבות בקיבוצים – כבר לא היה רלוונטי. נוצר אפוא צורך לתור אחר יעדים חדשים שיהלמו את מה שנחשב בעיני חניכי תנועות הנוער הבוגרים לצורך אמת, לשליחות אמתית, לעשייה של ממש למען החברה. תנועות הנוער הבינו כי יש לקבוע לחניכיהן יעד ממשי, אתגר שאפשר לשאוף אליו ולהגשימו באופן אישי וקבוצתי. הצבת יעדים היא ליבת העשייה בתנועות הנוער. זהו הכרח שבלעדיו תהיה התנועה ארגון שכל תפקידו להעסיק את הילדים במסגרת בטוחה. אך תנועת הנוער היא יותר מכך: זו מסגרת שמחנכת להגשמת ערכים, מעצבת את תפיסת העולם של חניכיה, קובעת מטרות ופועלת ליישומן בתהליך החינוך. לכן התעורר הצורך לבחון מה נכון להציע לחניכים, והיכן החינוך של תנועות הנוער יכול לבוא לידי ביטוי במיטבו.

בשנות התשעים החלו תנועות הנוער להתגבר על המשבר. כל תנועה פירשה בדרכה את המושג "הגשמה", וכבר לא הייתה לתנועות השונות אמירה אחידה בעניין זה. בעבר יצאו בוגרי כל התנועות להכשרה ולבניית חיים בקיבוץ ובכך נענו לצורכי התיישבות והביטחון של המדינה, ואילו משנות התשעים ואילך ברוב התנועות התיישבות החלוצית אינה יעד מרכזי בהגשמה, ולעתים אינה יעד כלל. חל שינוי בהגדרת היעדים ונוספו יעדי הגשמה מגוונים, כגון הדרכה בזמן שהמדריך הוא חניך בעצמו, יציאה לשנת שירות או התגייסות לשירות משמעותי בצה"ל.

יציאה לשנת שירות היא כיום יעד של תנועות נוער רבות. מדי שנה בשנה אלפי בוגרי תנועות הנוער יוצאים לשנת שירות ונענים לצורכי השעה של מדינת ישראל. במסגרת זו הם עוסקים בפעילויות המכוונות רובן ככולן לקהילה, למשל סיוע לאנשים בעלי צרכים מיוחדים, סיוע בבתי ספר וטיפול בבני נוער שנפלטו ממסגרות חינוך. כך הם מגשימים את הערכים שעליהם התחנכו בתנועה.

* מעובד על פי אבן, נ' (2014). **המסע אל ההגשמה החדשה בתנועות הנוער** – לחנך ל'ערכים' ולא ל'צורות'. עמ' 197-219.

(1) גרעין נח"ל (נוער חלוצי לוחם) – מסגרת צבאית שמשרתים בה חברי תנועות נוער, והיא משלבת פעילות צבאית עם משימות חברתיות.

המסע אל ההגשמה החדשה הגיע ליעדו, אך טרם נשלם. תנועות הנוער מרחיבות בהתמדה את פעילותן. מיזמים חדשים נוספו לפעילויותיהן ומעמדן התחזק. הן זכו להכרה ממלכתית כשהוחלט להעניק למועצת תנועות הנוער פרס ישראל על מפעל חיים בשנת תשס"ח. בנימוקי הוועדה נכתב: "תנועות הנוער מהוות מסגרת לשיח ערכי ולעשייה הלאומית, הציונית, החברתית, החינוכית והציבורית על פי ערכי מגילת העצמאות וצורכי השעה של מדינת ישראל".

30

ארגונים שונים, ובהם ארגונים עסקיים ומשרדי ממשלה הפועלים למען הקהילה, החלו לפנות אל מועצת תנועות הנוער בהצעות לשלב את התנועות בפעילות. ארגונים אלה גילו את הפוטנציאל הטמון בבני נוער חדורי מוטיבציה, שמוכנים לתת כתף במגוון פעילויות למען הקהילה. חניכי התנועות משתפים פעולה גם עם עמותות במפעלי התרמה ובסיוע לנזקקים. העתיד ילמד לאילו כיוונים נוספים ומאתגרים יפנו תנועות הנוער. דומה ששימתן של תנועות הנוער היא להוכיח בכל פעם מחדש כי הולמות אותן מילות השיר "שירה, הנוער, שיר עתידנו".

35

תנועות הנוער: בניין חברה או בניין למשחקי חברה?

מאת נאוה דקל

האם תנועות הנוער בישראל יכולות להציב חלופה ערכית לחברה הישראלית? האם יש בכוחן וברצונן לכוון סולידריות במקום פירוד, שוויון במקום הגדלת פערים, אחווה במקום ניכור? יש ספקנים מפוכחים המשיבים בשלילה גמורה, ולעומתם יש המשמרים את התקווה.

"הערכים שינו את צביונם. ערכים מסוימים נעלמים ואחרים ממלאים את מקומם", אומר ירון גירש, מרצה לחינוך וסוציולוגיה. "החברה הישראלית נמצאת בשלב ההתבררות, היא לא החליטה על זהותה הפוליטית והכלכלית. תנועות הנוער מודעות למאבק המתחולל כאן בין ערכים, והן מנסות להדוף את הערכים שאינם ראויים בעיניהן. צריך לזכור שהצעירים מתמודדים עם מציאות מבלבלת מאוד".

האם יש לחינוך בתנועות הנוער יכולת להשפיע על החברה הישראלית ועל ערכיה?

גירש: "לחינוך בתנועה יש כוח ועוצמה, אבל צריך להיזהר מלראות בו פתרון קסם שיחולל את השינוי. לתנועות הנוער יש אג'נדה חברתית ברורה. עם זאת, המדריכים מתמודדים עם ביטויים חברתיים מטרידים, למשל העיסוק המוגזם של בני הנוער באמצעים טכנולוגיים, האלכוהול והאלימות בחברה. המדריכים, שהם עצמם צעירים מאוד, הם מקור תמיכה לחניכים. ילדים ובני נוער רבים רואים בהם כתובת ראשונה במצבי לחץ. בעלי התפקידים בתנועות הנוער הם אנשים אופטימיים מאוד, אולם הם צריכים להחליט מה התפקיד החברתי של התנועות, ולאן הם רוצים להובילן".

האופטימיות והערכים שגירש מדבר עליהם מתבטאים בבהירות בשיחה עם שלושה רכזים בוגרים: נמרוד אהלי מתנועת "המחנות העולים", נטע סיזל מתנועת "האיחוד החקלאי", ואלעד אברקי מתנועות "בני עקיבא". אמנם הם מייצגים תנועות בעלות אופי שונה ואידאולוגיה שונה, אבל יש ביניהם שיתוף והבנה. הם מדברים בביטחון על עולם הערכים החיובי שהתנועות שלהם מייצגות ושואפות להנחיל לחניכיהן, עולם ערכים שמטרתו חברת מופת טובה וצודקת.

התשובה על השאלה אם בתנועות הנוער מחנכים לערכים נראתה לרכזים ברורה מאליה, ואפילו "מרגיזה", כפי שטען אהלי. "אני חושב שכל מקום מחנך לערכים, גם פייסבוק וגם בית הספר. גם תוכן שיווקי, שהוא הערך המנצח בחברה שלנו, מחנך לערכים. אנחנו רוצים לחנך לערכים אחרים, ומה שחשוב בעינינו הוא לא רק להגיד מה הם הערכים שלנו אלא גם לפעול על פיהם. בית הספר הוא מרחב אחר, יש בו תחרותיות ולחץ. אני מזהה בבני הנוער אי-נחת מן הלחץ להשיג ציונים גבוהים. יש להם דרישה לחוויה אחרת שהיא מעבר להישגיות".

סיזל: "בכיתות י"א-י"ב בני הנוער עסוקים בציונים ובהישגים. התנועה מציעה ערכים אחרים. מלמדים אותם לגבש עמדות ולקבל אחריות. למשל, כשעוסקים בתופעות של גזענות, מקשרים את הנושא לעולם הפרטי של החניכים. אנחנו מלמדים אותם להתעניין בדברים שהם מעבר ל"אני הפרטי" ותובעים מהם לא רק חשיבה, אלא גם עשייה. חינוך לערכים צריך להיות מגובה במעשים, ולא במילים בלבד".

* מעובד על פי דקל, נ' (נובמבר 2016). תנועות הנוער: בניין חברה או בניין למשחקי חברה? **הד החינוך**, עמ' 40-43.

30 אברקי: "בעיניי, הערך המוסף שתנועת הנוער מציעה הוא התנסות בעולם המבוגרים בלי האחריות הנלווית אליו. אנחנו נותנים לחניכים להדריך וללמד ומאפשרים להם גם להיכשל. כשהם מגיעים לתנועת הבוגרים הם כבר מכירים את השפה הערכית. ההצלחה שלנו נמדדת בקיומה של תנועת בוגרים אידאליסטית, שחבריה מתעניינים במה שקורה סביבם".

35 סיזל: "בעיניי, המדד להצלחה הוא השאלה אם אנחנו מצליחים לגדל אנשים שמגלים מעורבות חברתית. [...] בתנועה שלנו יש ניסיון עיקש להגדיר טוב ורע בבלבול של העולם הפוסט-מודרני. אנחנו מסרבים לקבל את התפיסה שמאחר שהכול מבולבל, אי-אפשר להגיד כלום על שום נושא. יש טוב ורע, ואנחנו חייבים להגדיר אותם. יש ערכים בסיסיים כמו ערך שוויון האדם או מאבק בגזענות, שהגבולות שלהם ברורים".

40 **אם ישאלו את החניכים שלכם מה הם הערכים החשובים ביותר בתנועה שהם חברים בה, מה הם יגידו?**
אהלי: "החניכים שלנו יגידו שקיום דיאלוג הוא עיקרון מנחה בחיים, וגם שאין לקבל את המציאות כמובנת מאליה, ושחשוב לפעול על פי הערכים שלך. מה שחשוב בעיניי הוא הקשר בין הגשמה אישית ואחריות לעצמי לבין אחריות ועשייה למען הכלל. הייתי מוסיף לזה גם את ההרגשה שיש ערך שהוא גדול מן העצמי הפרטי".

45 סיזל: "החניכים שלנו מדברים על סולידריות בקהילה ובחברה ועל ערך שוויון האדם. הם מדברים גם על הטלת ספק ועל הצורך לתקן את מה שמקולקל בחברה. ברמה האישית החיבור בין החיים שלי לחיים של החברה הוא קשר בל ינותק. בעיניי זו המשמעות של 'הגשמה' – המתח בין המציאות שאני חיה בה לבין המציאות כפי שאני רוצה שהיא תיראה, והעשייה המכוונת להשגת השינוי הזה. 'הגשמה' משמעותה גם האמונה בטוב ובצורך להגביר את האור".

50 אברקי: "הערכים שאנחנו מתבססים עליהם הם אהבת התורה, אהבת הארץ והעם, אבל גם הטלת ספק – היכולת להסתכל על המציאות ולא להסכים לה".

הגשמה, חברת מופת, חיזוק הטוב בעולם, ערכים יהודיים וציוניים – בין השלושה יש הסכמה על הערכים שהם שואפים אליהם ומנסים לממש במסגרת תנועות הנוער שלהם. אופטימים? נאיבים? מתקני עולם תמימים? מה שבטוח הוא שהדברים נובעים אצלם ממקום עמוק ומאמין, וכפי שהם מעידים על עצמם – הם לא רק מדברים, אלא גם עושים.

מחברת בחינה

לנבחנים ולנבחנות שלום,

נא לקרוא את ההוראות בעמוד זה ולמלא אותן בדיוקנות. אי-מילוי ההוראות עלול לגרום לתקלות ואף להביא לידי פסילת הבחינה. הבחינה נועדה לבדוק הישגים אישיים, ולכן יש לעבוד עבודה עצמית בלבד. בזמן הבחינה אין להיעזר בזולת ואין לתת או לקבל חומר בכתב או בעל פה.

אין להכניס לחדר הבחינה חומר עזר – ספרים, מחברות, רשימות – פרט ל"חומר עזר מותר בשימוש" המפורט בגוף השאלון או בהוראות מוקדמות של המשרד. כמו כן אין להכניס לחדר הבחינה טלפונים או מחשבים ניידים. שימוש בחומר עזר שאינו מותר יוביל לפסילת הבחינה.

כל חומר עזר שאינו מותר בשימוש, יש למסור למשגיח לפני תחילת הבחינה.

לאחר סיום כתיבת הבחינה יש למסור את המחברת למשגיח ולעזוב בשקט את חדר הבחינה.

יש להקפיד על טוהר הבחינות!

הוראות לבחינה

- יש לוודא כי במדבקות הנבחן שקיבלת מודפסים הפרטים האישיים שלך, ובמדבקות השאלון שקיבלת מודפסים פרטי השאלון המיועד לך.
- אם לא קיבלת מדבקה, יש למלא בכתב יד את הפרטים במקום המיועד למדבקות הנבחן.
- אסור לכתוב בשולי המחברת (החלק המקווקו) משום שחלק זה לא ייסרק. מותר לכתוב משני צדי הדף במחברת הבחינה.
- לטייטה ישמשו אך ורק דפי מחברת הבחינה. אין לתלוש או להוסיף דפים. מחברת שתוגש לא שלמה תעורר חשד לאי-קיום טוהר הבחינות.
- אין לכתוב שם בתוך המחברת, משום שהבחינה נבדקת בעילום שם.
- אין להוסיף או לשנות שום פרט במדבקות, כדי למנוע עיכוב בזיהוי המחברת וברישום הציונים.

בהצלחה!

<table border="1"> <tr> <td style="text-align: center;"> <table border="1"> <tr> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">17 סמל שאלון 12</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">رقم النموذج</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">שם השאלון ויחידות לימוד</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">اسم النموذج والوحدات التعليمية</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">הדבק כאן ↑ מדבקת שאלון</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">الصق هنا ↑ ملصقة نموذج امتحان</td> </tr> </table> </td> <td style="text-align: center;"> <table border="1"> <tr> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">21 מועד 18</td> <td colspan="4" style="text-align: center;">موعد</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">37 סמל ב"ס 32</td> <td colspan="4" style="text-align: center;">31 מס' תעודת זהות 23</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">رقم المدرسة</td> <td colspan="4" style="text-align: center;">رقم الهوية</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">הדבק כאן ↑ מדבקת נבחן (ללא שם)</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">الصق هنا ↑ ملصقة ممتحن (بدون اسم)</td> </tr> </table> </td> <td style="text-align: center; vertical-align: middle;"> <p>מדבקות לנבחן ملصقة ممتحن</p> </td> </tr> </table>	<table border="1"> <tr> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">17 סמל שאלון 12</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">رقم النموذج</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">שם השאלון ויחידות לימוד</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">اسم النموذج والوحدات التعليمية</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">הדבק כאן ↑ מדבקת שאלון</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">الصق هنا ↑ ملصقة نموذج امتحان</td> </tr> </table>									17 סמל שאלון 12								رقم النموذج								שם השאלון ויחידות לימוד								اسم النموذج والوحدات التعليمية								הדבק כאן ↑ מדבקת שאלון								الصق هنا ↑ ملصقة نموذج امتحان								<table border="1"> <tr> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">21 מועד 18</td> <td colspan="4" style="text-align: center;">موعد</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">37 סמל ב"ס 32</td> <td colspan="4" style="text-align: center;">31 מס' תעודת זהות 23</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">رقم المدرسة</td> <td colspan="4" style="text-align: center;">رقم الهوية</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">הדבק כאן ↑ מדבקת נבחן (ללא שם)</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">الصق هنا ↑ ملصقة ممتحن (بدون اسم)</td> </tr> </table>									21 מועד 18				موعد				37 סמל ב"ס 32				31 מס' תעודת זהות 23				رقم المدرسة				رقم الهوية				הדבק כאן ↑ מדבקת נבחן (ללא שם)								الصق هنا ↑ ملصقة ممتحن (بدون اسم)								<p>מדבקות לנבחן ملصقة ممتحن</p>
<table border="1"> <tr> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">17 סמל שאלון 12</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">رقم النموذج</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">שם השאלון ויחידות לימוד</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">اسم النموذج والوحدات التعليمية</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">הדבק כאן ↑ מדבקת שאלון</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">الصق هنا ↑ ملصقة نموذج امتحان</td> </tr> </table>									17 סמל שאלון 12								رقم النموذج								שם השאלון ויחידות לימוד								اسم النموذج والوحدات التعليمية								הדבק כאן ↑ מדבקת שאלון								الصق هنا ↑ ملصقة نموذج امتحان								<table border="1"> <tr> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">21 מועד 18</td> <td colspan="4" style="text-align: center;">موعد</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">37 סמל ב"ס 32</td> <td colspan="4" style="text-align: center;">31 מס' תעודת זהות 23</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">رقم المدرسة</td> <td colspan="4" style="text-align: center;">رقم الهوية</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">הדבק כאן ↑ מדבקת נבחן (ללא שם)</td> </tr> <tr> <td colspan="8" style="text-align: center;">الصق هنا ↑ ملصقة ممتحن (بدون اسم)</td> </tr> </table>									21 מועד 18				موعد				37 סמל ב"ס 32				31 מס' תעודת זהות 23				رقم المدرسة				رقم الهوية				הדבק כאן ↑ מדבקת נבחן (ללא שם)								الصق هنا ↑ ملصقة ممتحن (بدون اسم)								<p>מדבקות לנבחן ملصقة ممتحن</p>	
17 סמל שאלון 12																																																																																																											
رقم النموذج																																																																																																											
שם השאלון ויחידות לימוד																																																																																																											
اسم النموذج والوحدات التعليمية																																																																																																											
הדבק כאן ↑ מדבקת שאלון																																																																																																											
الصق هنا ↑ ملصقة نموذج امتحان																																																																																																											
21 מועד 18				موعد																																																																																																							
37 סמל ב"ס 32				31 מס' תעודת זהות 23																																																																																																							
رقم المدرسة				رقم الهوية																																																																																																							
הדבק כאן ↑ מדבקת נבחן (ללא שם)																																																																																																											
الصق هنا ↑ ملصقة ممتحن (بدون اسم)																																																																																																											

* הוראות בשפה הערבית מעבר לדף

* التعلیمات باللغة العربية على ظهر الصفحة

وزارة التربية والتعليم

القسم الكبير للامتحانات

الإدارة التربوية

دفتر امتحان

تحية للممتحنين وللممتحنات !

الرجاء قراءة التعليمات في هذه الصفحة والعمل وفقاً لها بالضبط. عدم تنفيذ التعليمات قد يؤدي إلى عواقب مختلفة وحتى إلى إلغاء الامتحان. أعد الامتحان لفحص تحصيلاتك الشخصية، لذلك يجب العمل بشكل ذاتي فقط. أثناء الامتحان، لا يُسمح طلب المساعدة من الغير ويُمنع إعطاء أو أخذ مواد مكتوبة أو الحديث.

لا يُسمح إدخال مواد مساعدة - كتب، دفاتر، قوائم - إلى غرفة الامتحان، ما عدا "مواد مساعدة يُسمح استعمالها" المفصلة في نموذج الامتحان أو في تعليمات مسبقة من الوزارة. كما لا يُسمح إدخال هواتف أو حواسيب محمولة إلى غرفة الامتحان. استعمال مواد مساعدة غير مسموح بها يؤدي إلى إلغاء الامتحان.

يجب تسليم كل مادة مساعدة لا يُسمح استعمالها للمراقب قبل بدء الامتحان. بعد الانتهاء من كتابة الامتحان، يجب تسليم الدفتر للمراقب، ومغادرة غرفة الامتحان بهدوء.

يجب المحافظة على نزاهة الامتحانات!

تعليمات للامتحان

1. يجب التأكد بأن تفاصيلك الشخصية مطبوعة على ملصقات الممتحن التي حصلت عليها، وبأن تفاصيل نموذج الامتحان المعد لك مطبوعة على ملصقات نموذج الامتحان التي حصلت عليها.
2. في حال عدم حصولك على ملصقة، يجب ملء التفاصيل في المكان المعد لملصقة الممتحن، بخط يد.
3. لا يُسمح الكتابة في هوامش الدفتر (في المنطقة المخططة)، لأنه لن يتم مسح ضوئي لهذه المنطقة. يُسمح الكتابة على جهتي الصفحة في دفتر الامتحان.
4. للمسودة يمكن استعمال صفحات من دفتر الامتحان فقط. يُمنع نزع أو إضافة صفحات. الدفتر الذي يُسلم وهو غير كامل سيثير الشك بعدم الالتزام بنزاهة الامتحانات.
5. لا يُسمح كتابة الاسم داخل الدفتر، لأن الامتحان يُفحص بدون ذكر اسم.
6. لا يُسمح إضافة أو تغيير أية تفاصيل في الملصقات، وذلك لمنع عواقب في تشخيص الدفتر وفي تسجيل العلامات.

نتمنى لك النجاح!

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: **חצב-ברק**, אוגוסט 2017
מספר השאלון: 11281
נספח: טקסטים

עברית: הבנה, הבעה ולשון

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

חלק ראשון — הבנה והבעה — 50 נקודות

פרק א: הבנת הנקרא

פרק ב: כתיבה ממוזגת

חלק שני — לשון — 50 נקודות

פרק א: שם המספר, אותיות השימוש ומילות היחס

פרק ב: תחביר
פרק ג: מערכת הצורות
יש לבחור באחד הפרקים

סה"כ — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: 1. יש לקרוא את הטקסטים שבנספח ולענות על השאלות בגוף שאלון זה, לפי ההוראות.

2. לכתיבת טיוטה אפשר להשתמש בעמודים האחרונים של השאלון.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

חלק ראשון — הבנה והבעה (50 נקודות)

קרא את טקסטים 1-3 שבנספח המצורף, וענה על השאלות בפרקים שלפניך.

הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

פרק א: הבנת הנקרא (26 נקודות)

ענה על כל השאלות 1-3.

1. שלושת הטקסטים מציגים גורמים שהביאו לעיצובו של דור ה־Y.

א. על פי שלושת הטקסטים, מהו הגורם המרכזי שהביא לעיצובו של דור ה־Y? (3 נקודות)

ב. בטקסט 2 עפרת מזכיר גורם נוסף שהביא לעיצובו של דור ה־Y, מלבד הגורם שצינת בסעיף א.

מהו הגורם, ומהי השפעתו על עיצוב דור ה־Y? (4 נקודות)

ג. על אף הדמיון בין תוכן טקסט 1 לתוכן טקסט 2 יש הבדל ביניהם בנימת הדברים.

מהי הנימה הבולטת בטקסט 2? הבא מטקסט 2 שתי הוכחות לדבריך. (5 נקודות)

---

2. הכותרת של טקסט 1 היא "מחוברים 24/7 — ילידים דיגיטליים".

אחת ההגדרות ל"יליד", על פי מילון אבן-שושן, היא "מי שנולד במקום מסוים, בן מקום כלשהו, להבדיל ממהגרים וממתיישבים חדשים".

על פי ההגדרה הזאת ועל פי טקסט 1, הסבר את משמעות הצירוף "ילידים דיגיטליים" שבכותרת טקסט 1.

התייחס לדור ה־Y בהשוואה לדור ההורים.

(5 נקודות)

לא לכתוב באזור זה
لا تكتب في هذه المنطقة

3. בשורות 28-29 בטקסט 1 כתוב: "המכשיר הדמוקרטי ביותר בתולדות המין האנושי שולל מאיתנו חירות בסיסית – החירות לשקט ולשלווה".

א. על סמך מאמר 1, הסבר באיזה מובן הטלפון הנייד הוא מכשיר דמוקרטי. (4 נקודות)

ב. אלמוג ואלמוג טוענים שהטלפון הנייד שולל מאיתנו את החירות לשקט ולשלווה. בעקבות דברים אלה, האם היית מעדיף לחיות בתקופה שלפני המצאת הטלפון החכם או בתקופה שלאחר המצאתו?

הסבר את דברך, והדגם אותם.

(5 נקודות)

لا تكتب في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

פרק ב: כתיבה ממוזגת (24 נקודות)

ענה על שאלה 4.

4. לקראת השתתפותך בכינוס של משרד החינוך שכותרתו "אנחנו המחר" הֵכֵן סקירה והצג בה את הגישות השונות בנוגע להשפעתו של דור ה-Y על המציאות ועל העתיד.
בסקירתך הסתמך על שלושת הטקסטים שקראת.
הקפד על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור של מקורות המידע בגוף הסקירה ובסופה (ביבליוגרפיה). כתוב בהיקף של כ־ 300 מילים.
את הסקירה כתוב בעמודים 4-5 (תוכל להשתמש בעמודים 6-7 לכתבת טיוטה).

חלק שני – לשון (50 נקודות)

בחלק זה שלושה פרקים. עליך לענות על שני פרקים: על פרק א – חובה, ועל אחד מן הפרקים ב-ג.

פרק א: שם המספר, אותיות השימוש ומילות היחס – חובה (10 נקודות)

ענה על שאלות 5-6.

5. א. לפניך קטע, ובו מספרים מודגשים. כתוב את המספרים המודגשים במילים.

סקר שפורסם ב-3 _____ בנובמבר 2016 ונערך בקרב
 19,000 _____ צעירות וצעירים בכמה
 מדינות מלמד כי $\frac{2}{3}$ _____ מן הצעירות והצעירים
 מעוניינים בעצמאות תעסוקתית.

ב. במשפטים שלפניך הקף את הצורה הנכונה מבין המילים המודגשות.

- (1) על פי סקר שנערך בשנה שעברה, הכנסתם הממוצעת של צעירות וצעירים בישראל היא ששת אלפים שְׂמוֹנֶה מֵאוֹת / שְׂמוֹנֶה מֵאוֹת שמונים ושמונה שקלים בחודש.
- (2) הסקר פורסם בבְּחֻמְשָׁה / בְּחֻמְשָׁה עיתונים שונים.

6. א. במשפטים שלפניך הקף את הצורה הנכונה של מילות היחס המודגשות.

- (1) בני דור ה-Y טוענים כלפי הוריהם: "איננו כְּמוֹכֶם / כְּמוֹכֶם. אנו דורשים איזון בין העבודה ובין החיים הפרטיים".

- (2) צעירים רבים אינם רוויים נחת ממעסיקיהם, אך מתייחסים אֵלֵיהֶם / אֵלֵיהֶם בכבוד.

ב. במשפטים שלפניך הטה את מילת היחס הנתונה על פי ההקשר במשפט.

- (1) המכשירים הניידים הם כל עולמם של הצעירים, ו _____ הצעירים חסרי ביטחון עצמי. (בלעדי)

- (2) מומחית לניהול קריירה ולקידומה פנתה לצעירים שהשתתפו ביריד תעסוקה: "הכינו _____ לשוק התעסוקה של היום בלי להכיר את הטכנולוגיה המודרנית". (את)

- (3) עובדת באגף כוח אדם בחברה גדולה פנתה למנהלים שלה: "אני מבקשת _____ להתחשב ברצונותיהם של העובדים הצעירים". (מן)

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
 בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר **או** בפרק ג – מערכת הצורות.
 בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

ענה על ארבע מן השאלות 7-11 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

7. לפניך ארבעה משפטי שאלה I-IV. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. היכן מבליים הצעירים והצעירות של היום בשעות הפנאי שלהם?

II. ממה חוששים מעסיקים המתנגדים להעסקת צעירי דור ה-Y?

III. איפה האיידאולוגיה של בני דור ה-Y?

IV. איזה רושם מותירים צעירי דור ה-Y על חברתנו?

א. בכל אחד מן המשפטים ציין מעל מילת השאלה את תפקידה התחבירי.

ב. (1) אחד ממשפטי השאלה הוא משפט מורכב. הקף את מספרו.

(2) תחם את הפסוקית במשפט שהקפת, וציין את תפקידה התחבירי.

ג. כתוב את משפט II במבנה של משפט ייחוד: הפוך את הלוואי שבו לחלק ייחוד.

ד. לפניך משפט שאלה, ואליו מצורפת תשובה. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

האם דור ה-Y יוכל לשנות את השיטה ולהוביל מהפכה חברתית? ספק.

(1) כתוב את השאלה והתשובה במשפט חיווי אחד מורכב.

(2) תחם את הפסוקית במשפט שכתבת.

(3) מהו היתרון של הניסוח המקורי מבחינה רטורית?

لا تكتب في هذه المنطقة

8. א. לפניך שלושה משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. עובדים צעירים רבים יכלו לדרוש ממעסיקיהם תנאים טובים יותר, אילו התמחו בתחום מסוים.

_____

II. הצעירים מנצלים מגוון רחב של תוכנות בטלפון הנייד, ואילו הוריהם והורי הוריהם מסתפקים לרוב

בשיחות טלפון בלבד. _____

III. דור ה־Y אינו דור של מפונקים, כי אם של חרוצים. _____

(1) ציין בקו שליד כל משפט את הסוג התחבירי שלו: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).

• אם המשפט מורכב, תחם בו את הפסוקית, וציין את תפקידה התחבירי.

• אם המשפט הוא משפט איחוי (מחובר), הקף את מילת החיבור.

(2) בשניים מן המשפטים יש חלק כולל.

העתק מכל משפט את החלק הכולל, וציין את תפקידו התחבירי.

החלק הכולל: _____

התפקיד התחבירי של החלק הכולל: _____

החלק הכולל: _____

התפקיד התחבירי של החלק הכולל: _____

(3) כתוב מחדש את משפט I: המר את מילת הקישור "אילו" במילה "אם".

_____

(4) כתוב מחדש את משפט III בלי המבנה "אין ... כי אם...", ושמור על משמעותו המקורית של המשפט

(השתמש במילה "ולא").

_____

ב. לפניך משפט.

אנחנו מכשירים את הילדים שלנו לשוק העבודה העתידי, ואין לנו מושג מה יהיה אז.

המר את וי"ו החיבור שבין שני חלקי המשפט במילת קישור אחרת (מילת חיבור או מילת שעבוד)

שתבטא את הקשר הלווי שבין שני חלקי המשפט.

מילת הקישור: _____

לא לכתוב באזור זה
لا تكتب في هذه المنطقة

9. לפניך שלושה משפטים, ובכל אחד מהם שם פועל. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. הצורך של הצעירים לספק לעצמם מידע כל הזמן גורם למחסור קבוע במנוחה.

II. כאשר אפשר לשוחח עם קבוצה גדולה של שותפי רשת, השיחה פנים אל פנים נעשית משעממת.

III. הצעירים בימינו מסוגלים לראות את העולם רק בכלים דיגיטליים כמו מצלמה, רשתות חברתיות

ויישמונים בטלפון.

א. (1) בשניים מן המשפטים שם הפועל פותח פסוקית מצומצמת.

בכל אחד ממשפטים אלה תחם את הפסוקית המצומצמת, וציין את תפקידה התחבירי.

(2) קבע את תפקיד שם הפועל במשפט שבו אין פסוקית מצומצמת.

ב. לפניך ארבעה תפקידים תחביריים. רק לשלושה מהם יש דוגמה במשפטים III-I שבראש השאלה.

העתק מן המשפטים דוגמה אחת לכל אחד משלושת התפקידים התחביריים.

אוגד _____

תמורה כוללת _____

הסגר _____

מושא _____

ג. לפניך שני משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

— הורי דור ה-Y מצאו דרכים להתמודד עם קשיי הטכנולוגיה הדיגיטלית.

— דפוסי ההתנהגות של בני דור ה-Y מצאו חן בעיני כותבת המאמר.

(1) הקף את הנשוא בכל אחד משני המשפטים.

(2) שני הנשואים שונים זה מזה.

הסבר במה.

_____

_____

لا تكتب في هذه المنطقة

10. א. לפניך ארבעה משפטים מורכבים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. מי שנולד בשנות השמונים של המאה העשרים, נמנה עם דור ה־Y.

II. מה שדור ההורים שלנו התנצל עליו, בני דור ה־Y אומרים בקול רם.

III. התברר שבני דור ה־Y עובדים שעות רבות בשבוע.

IV. ממחקר עולה שבני דור ה־Y יכולים לשפר את מיומנותיהם המקצועיות.

(1) איזה משפט יוצא דופן מבחינת התפקיד התחבירי של הפסוקית שבו? הקף את מספרו.

(2) כתוב את התפקיד התחבירי של הפסוקית במשפט היוצא דופן. _____

(3) מהו התפקיד התחבירי המשותף לפסוקיות בשלושת המשפטים האחרים? _____

ב. לפניך קטע מעובד מכתבה שהתפרסמה ב"אקונומיסט" ב־31/3/2016. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

(1) לפי אריק פיש, מחבר הספר "בני דור המילניום של סין", בני דור זה נאחזים בכל הזדמנות שנקרית להם

בחיים. (2) רבים סבורים שדור זה נתון במשבר, ואילו אחרים סבורים שצעירי דור זה ייטיבו להסתגל

לאתגרים הצפויים להם בעולם משתנה. (3) "כשבני דור המילניום ישלטו בעולם, החברה תתנהל טוב יותר",

טוען עיתונאי צעיר ממלזיה. (4) עוד הוא הוסיף שכשבני דור המילניום ישלטו בעולם, הוא גם יהיה ירוק

יותר.

(1) בקטע יש שלוש דרכי מסירה. ציין את דרך המסירה בכל אחד מן המשפטים.

משפט 1: _____

משפט 2: _____

משפט 3: _____

משפט 4: _____

(2) ציין את מספר המשפט שדרך המסירה בו היא המדויקת ביותר. _____

(3) נמק את קביעתך. _____

_____

_____

(4) בחר באחד המשפטים, וכתוב אותו בדרך מסירה השונה מן הדרך שבה הוא כתוב. _____

_____

لا تكتب في هذه المنطقة

11. א. לפניך חמישה משפטים, ובהם שיבושי לשון בתחום התחביר. קרא אותם, והשלם את הטבלה שאחריהם.

- I. דור ה-Y מתחיל להשתלב בדרגי ובתפקידי ניהול.
- II. השתתפותם של בני דור ה-Y ברשתות החברתיות הן תופעה נפוצה.
- III. חברויות שמקורם ברשתות חברתיות נעשו שכיחות.
- IV. ניסיונותיהם של הורי דור ה-Y לפקח ולהגביל את הפעילות המקוונת של ילדיהם עולים בתוהו.
- V. בני דור ה-Y יוכלו לחולל שינוי רק במידה ויתפסו עמדות מפתח בשלטון.

השלם את הטבלה שלפניך: **העתק** מן הקטע שלושה שיבושים בתחום התחביר. לכל שיבוש שהעתקת **הסבר** מהו השיבוש, ו**כתוב** את הנוסח התקין שלו.

הנוסח התקין	הסבר	השיבוש	
			1
			2
			3

ב. לפניך שני משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

— מינוי המנהל עורר מחאה.

— החלטת המנהלת עוררה מחאה.

(1) הקף את המשפט שיש בו דר־משמעות.

(2) נסח את המשפט הדר־משמעי בשני משפטים שכל אחד מהם יבטא משמעות אחת.

משפט 1:

משפט 2:

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

ענה על ארבע מן השאלות 12-16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

12. א. לפניך קטע, ובו פעלים מודגשים. קרא אותו, והשלם את הטבלה שאחריו.

אני מתבונן בבני דור ה-Y, ואני כְּמִהָ לאמצעם אל ליבי. אני חָס על התבגרותם הכה מוקדמת. אני מביט בהם, אך מבטם נעוץ במסכי המחשב והטלפון: הם מִיטִיבִים לנצל את המכשירים הדיגיטליים. מנות הטלוויזיה שדור זה הָאֶבֶס בהן מגיל אפס לא הוֹתִירוּ מקום לתמימותם של בני דור זה: הם גִּרְשׁוּ מגן עדן עוד בטרם חָווּ אותו ממש.

לפניך טבלה, ובה הפעלים המודגשים בקטע. כתוב את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים.

הפועל	השורש	הבניין
כְּמִהָ		
חָס		
מִיטִיבִים		
הָאֶבֶס		
הוֹתִירוּ		
גִּרְשׁוּ		
חָווּ		

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

لا تكتب في هذه المنطقة ! لا تكتب في هذه المنطقة ! لا تكتب في هذه المنطقة !

ב. לפניך ארבעה משפטים, ובכל אחד מהם מודגש פועל. קרא את המשפטים, וענה על הסעיפים שאחריהם.

- השימוש בטלפון החכם **מְתָאִים** כיום לכל אדם.
  - צעירים רבים **מְמַרְים** את פי הוריהם.
  - הורי דור ה-Y **מְרַשְׁים** לילדיהם לבלות שעות רבות מול המסך.
  - דור ההורים **מְפַנְים** אט־אט את יתרונות הטכנולוגיה הדיגיטלית.
- (1) מיין את הפעלים המודגשים לשתי גזרות, על פי ההקשר של כל אחד מן הפעלים במשפט. רשום בראש כל עמודה את שם הגזרה.

_____ הגזרה: _____	_____ הגזרה: _____

- (2) בהקשרים אחרים אפשר לנתח שניים מן הפעלים שבסעיף ב בדרך נוספת. בחר אחד משני הפעלים האלה, הצע דרך אחרת לניתוחו (שורש, בניין, זמן, גוף), ושבץ אותו במשפט משלך.

لا تكتب في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

13. א. לפניך קטע, ובו חמישה זוגות של מילים מודגשות. קרא את הקטע, וענה על הסעיפים שאחריו.

מבוגרים רבים טוענים שבני דור ה-Y אשר **גוֹדְלִים / גְּדֻלִים** בעולם ממוחשב, הם עצלנים. אולם מחקרים מראים שטענה זו **מְפַרְקֶת / מְפַרְכֶת**. על פי מחקרים אלה, דור ה-Y דווקא **מְבִין / מְבִין** היטב את המציאות. הצעירים יודעים שאם הם רוצים לממש את שאיפותיהם ו**לְכַלְכֵל / לְכַלְכֵל** את עצמם, עליהם להיות מוכנים למאמץ ולעבודה קשה.

כמו כן עובדים צעירים בני דור זה מכירים ביכולותיהם, מְאֻזְנִים בין החיים הפרטיים ובין העבודה שלהם ומיטיבים **לְבִטֵא / לְבִטוֹת** את דרישותיהם מן המעסיקים.

(1) **הקף** בכל זוג את צורת הפועל התקינה.

(2) בחר **שתיים** מן הצורות שהקפת, והסבר מדוע קבעת שהגייתן נכונה.

ב. לפניך משפט, ובו שלוש מילים מודגשות. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

הטלפון הסלולרי עוזר לבני דור ה-Y **לְהִתְמַקֵּם** במרחב באמצעות **מְפּוֹי** ממוחשב, ומסייע להם **לְתַקְּשֵׁר** עם העולם.

(1) הקף את המילה המודגשת היוצאת דופן מבחינת **דרך ההיווצרות** של השורש.

(2) הסבר את דרך ההיווצרות של **השורש** במילה היוצאת דופן.

---

(3) הסבר את דרך ההיווצרות של השורש **באחת** משתי המילים האחרות.

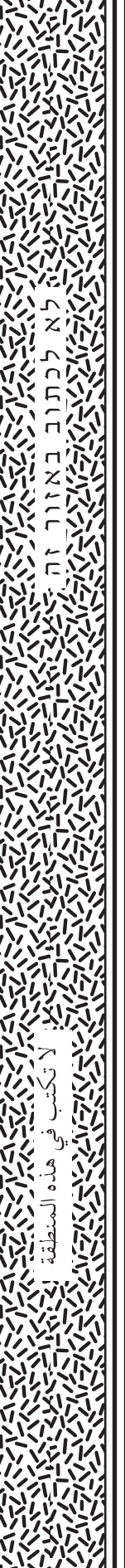

ג. "הטוויטר כמו הומצא לצורך **נְכוּתָם**".

(1) מהו שורש המילה "נְכוּתָם"?

(2) כתוב שם נוסף הגזור משורש זה.

(3) כתוב פועל בבניין הפעיל הגזור משורש זה.

14. א. לפניך ארבעה משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

- הִקַּף את בית הספר בריצה קלה.
- הָאֵט את נסיעתך סמוך למעבר חצייה.
- הִדַּק את חגורת הבטיחות לפני הנסיעה.
- הִמַּר את הצפייה בטלוויזיה בפעילות ספורט.

(1) הִקַּף את הפועל היוצא דופן מבחינת הַבְנִיין.

(2) מהו הַבְנִיין של פועל זה? _____

(3) מהו הַבְנִיין הַמְשׁוּתָף לשאר הפעלים? _____

ב. לפניך ארבעה משפטים, ובכל אחד מהם יש פועל מודגש.

- הנער שוֹחַח עם חברו לכיתה.
  - נבחרת הכדורגל הַשִּׁיגָה תוצאות טובות במשחקי ליגת האלופות.
  - דור ההורים מְתַמּוֹדֵד עם קשיי הסתגלות לטכנולוגיה הדיגיטלית.
  - קליטת שידורי הרדיו הַשְּׁתַבְּשָׁה בשל מזג האוויר.
- ליד כל פועל, כתוב פועל מן הפעלים המודגשים שבסעיף א, שהוא באותה הגזרה.

שוֹחַח _____

הַשִּׁיגָה _____

מְתַמּוֹדֵד _____

הַשְּׁתַבְּשָׁה _____

(שים לב: סעיף ג של השאלה בעמוד הבא.)

ג. לפניך רשימת צירופים. בכל צירוף יש מילה שבה האות תי"ו מודגשת.

הַיָּד (בלתי מוגבל), הַנּוֹפֵעָה (שכיחה), הַשְּׁתַּנּוֹת (הדור),

הַמְנַעוֹת (מן החיים האמיתיים), אֵיוֹת (מילים), הַנְּאִי (עבודה),

הַתְּכַנּוֹת (מחשב), הַתְּסַמְיָנִים (למחלה), הַתְּלוֹת (במסכים)

(1) לפניך טבלה. מיין בטבלה את המילים על פי סוג התי"ו שבהן.

תי"ו שורשית בלבד	תי"ו מוספית בלבד	תי"ו שורשית ותי"ו מוספית

(2) העתק מרשימת המילים בתחילת **סעיף ג** את המילים שהן שמות פעולה, וכתוב את ה**בניין** של כל אחת מהן.

לא לכתוב באזור זה / لا تكتب في هذه المنطقة

15. א. לפניך קטע. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

דור ה-Y הוא הדור הראשון שנולד בעולם **ממוחשב**. מתחילת מהפכת המחשב **האישי** בני דור ה-Y היו החלוצים בשימוש בכלים הדיגיטליים: מחשב, אפליקציות בטלפון ה**סלולרי** ועוד.

הפיתוח ה**טכנולוגי המהיר** השפיע מאוד על דרך החשיבה ועל סגנון החיים של בני דור ה-Y, אך הייתה לו השפעה קטנה על בני דורות קודמים. העולם הדיגיטלי יצר פער **תרבותי** בין צעירי דור ה-Y לבין הוריהם והורי הוריהם. הנה כי כן בשעה שצעירים אלה פיתחו ידע **נרחב** בתוכנות חדשות, הוריהם ומוריהם דשדשו מאחור. עם זאת הרשת יצרה מוקד עניין **משותף** לבני דור ה-Y ולהוריהם.

- (1) מהו חלק הדיבור המשותף לכל המילים המודגשות בקטע? _____
- (2) מיין בטבלה את המילים המודגשות בקטע, על פי דרך התצורה שלהן.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

- (3) אפשר לחלק את הקבוצה של **בסיס וצורן סופי** חלוקה משנית. מיין את המילים בקבוצה זו לשתי קבוצות. כתוב שם לכל קבוצת משנה.

בסיס וצורן סופי	
קבוצה א: _____	קבוצה ב: _____

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

لا تكتب في هذه المنطقة

ב. לפניך משפט, ובו מילים מודגשות. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

צעירי דור ה־Y רוצים לשפר את **יכולתם המקצועית**.

(1) שתי המילים "יכולתם" ו"מקצועית" מסתיימות בצורן סופי.

מהו סוג הצורן הסופי המשותף לשתי המילים האלה? **הקף** את התשובה הנכונה.

צורן גזירה

צורן נטייה

(2) כתוב ליד כל מילה את משמעות הצורן הסופי שלה.

יכולתם: _____

מקצועית: _____

(3) לפניך שני משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. ה**קְרִיאָה** של בני הנוער מסתכמת במסרונים קצרים.

II. הכתובת על החרס שנתגלה בחפירות אינה **קְרִיאָה** בגלל פגעי הזמן.

• באיזה משפט יש במילה "קריאה" צורן נטייה? _____

• ציין את המשקל של המילה "קריאה" בכל אחד מן המשפטים.

המשקל של "קריאה" במשפט I: _____

המשקל של "קריאה" במשפט II: _____

16. האקדמיה ללשון העברית פנתה לציבור התלמידים והזמינה אותו להמציא חלופה לצעצוע ששמו הלועזי "ספינר".

א. לפניך כמה מן הצעות לחלופה למילה "ספינר":

סבֶּסֶבֶת, חוגֶגֶת, חגוֹדֶל, סַחֲרִירוֹן, מִשְׁחָג, מִסְבֵּב

לפניך טבלה. מייין בה את הצעות לקבוצות, לפי דרך התצורה שלהן, וכתוב את דרך התצורה של כל קבוצה.

דרך התצורה: _____	דרך התצורה: _____	דרך התצורה: _____

ב. (1) בחר מן הטבלה שני שמות שדרך תצורתם שונה זו מזו, והסבר את שיקול הדעת בקביעתם. התייחס לשורשים, למשקלים, לבסיסים ולצורנים.

---

(2) תלמידים רבים טוענים שהספינר אינו רק לצורכי משחק, והיו אף שהציעו לקרוא לו מַרְגִיעוֹן. מה ההבדל בין "מרגיעון" ובין "סחרירון" מבחינת המשמעות?

(שים לב: סעיף ג של השאלה בעמוד הבא.)

لا تكتب في هذه المنطقة

لا לכתוב באזור זה

ג. לפניך חמישה משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

- הנחתי את הַמְגֵבֶת לייבוש על כיסא במרפסת.
  - מִתְנַת היא כאב בשרירי המותניים המורגש לרוב רק בצד אחד של הגוף.
  - בבית שכני הותקנה כִּסְפֵת שמופעלת בטביעת אצבע.
  - כדאי להביא מִחְצָלָת לטיולים.
  - אפשר לקנות מְצַקָת מנירוסטה בחנות כלי בית.
- (1) הקף את שלוש המילים שהמשקל שלהן משותף.
- (2) מהו המשקל המשותף לשלוש המילים שהקפת? _____
- (3) מהי המשמעות של משקל זה? _____
- (4) ציין את הגזרה של כל אחת מן המילים שהקפת.

---

(5) מהו המשקל של שתי המילים האחרות? _____

(6) מהי משמעות המשקל בכל אחת משתי המילים האלה? _____

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

لا تكتب في هذه المنطقة
لا تكتب في هذه المنطقة

מדבקת משגיח

ملصقة مراقب

"אתך בכל מקום, גם בבגרות.

בהצלחה, מועצת התלמידים והנוער הארצית"

"معك في كل مكان، وفي البجروت أيضًا.

بالتجاح، مجلس الطلاب والشبيبة القطري"

נספח: טקסטים

**לשאלון עברית: הבנה, הבעה ולשון
על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית
11281, "חצב ברק", אוגוסט 2017**

לפניך שלושה טקסטים.

קרא אותם, וענה על השאלות בשאלון המחברת המצורף.

טקסט 1

מחוברים 24/7 — ילידים דיגיטליים*

מאת **תמר אלמוג**⁽¹⁾ ועוז אלמוג⁽²⁾

דור ה־Y הוא הדור הראשון שנוולד לתוך עולם ממוחשב והתפתח איתו. מתחילת מהפכת המחשב האישי בשנות השמונים ילדי דור ה־Y היו החלוצים והמובילים בשימוש בכלים הדיגיטליים: מחשבים, אפליקציות (יישומונים), רשתות חברתיות כמו "פייסבוק" ו"יוטיוב" ושימושים סלולריים מגוונים. המחשב, ולאחר מכן הטלפון הנייד, השפיעו השפעה רבה על דרך החשיבה ועל סגנון החיים של בני דור ה־Y, אך השפיעו הרבה פחות על בני הדורות הקודמים, שכבר היו בוגרים בשעה שהחלו את דרכם בעולם המחשבים. השימוש המוגבר בכלים הדיגיטליים יצר פערי תרבות בין בני דור ה־Y לבין הוריהם והורי הוריהם. פערים אלה השפיעו גם על מערכות היחסים בינם לבין מוריהם, מפקדיהם ומעסיקיהם. הנה כי כן בשעה שצעירי דור ה־Y פיתחו מיומנויות מחשב מתקדמות, כגון התנסות מהירה בתוכנות חדשות והקלדה זריזה, הוריהם ומוריהם דשדשו מאחור, ובמקרים רבים פיתחו בהם תלות (בדומה לתלות של הורים מהגרים בילדיהם לצורכי תקשורת עם הסביבה). עם זאת, לאחר שהאינטרנט נעשה חלק מחיי היום־יום, הקשר בין ילדי דור ה־Y להוריהם דווקא התהדק: הרשת יצרה מוקד עניין משותף ואפשרה לילדים דיגיטליים לסייע להוריהם המתקשים.

השפעתה של המהפכה הדיגיטלית על הדי־אָן־אֵי התרבותי של דור ה־Y ניכרת לא רק בהחדרת חוויות דיגיטליות מעצבות, אלא גם בהעלמת חוויות מעצבות של דורות קודמים או בהחלשתן. ב־2010 פורסמה במגזין "טיים" רשימה של חוויות שחלפו מן העולם והילדים של מחר לא יזכו להכיר. ברשימה זו, בין השאר, שימוש בפריטים האלה: שעון יד, עט כדורי, מחברת, מצלמת פילם, טלפון שפופרת, אנציקלופדיות מודפסות, מפות דרכים, פֶּטְפּוֹן. דור ה־Y הוא הדור הראשון שנפרד מחוויות היסוד האלה כאשר הוא עבר מן המכני לדיגיטלי ומן המקומי לגלובלי. עם השנים הצטרפו גם ההורים של בני דור ה־Y לחגיגה הדיגיטלית, וכל אחד מבני המשפחה הסתגר בבועה האלקטרונית הפרטית שלו. התופעה בלטה מאוד בישראל, שנסחפה גם היא בגל המחשוב.

גם בשימוש בטלפונים הניידים היו פערים גדולים בין הדורות. מרגע שנכנסו הטלפונים הניידים לחיינו כבר השתמשו הצעירים במגוון רחב של תוכנות שהותקנו בהם, ואילו הוריהם והורי הוריהם הסתפקו בדרך כלל בשיחות טלפון בלבד. הצרכנים הצעירים היו המשתמשים הראשונים, והם התמכרו למכשירים אלה מהר מאוד.

* מעובד על פי אלמוג, ת' ואלמוג, ע' (2016). מחוברים 24/7 — ילידים דיגיטליים. דור ה־Y — כאילו אין מחר. מודן, עמודים 170-176.

(1) תמר אלמוג היא מומחית ללמידה ולהדרכה של צעירים.

(2) עוז אלמוג הוא סוציולוג והיסטוריון של החברה הישראלית.

25 להתמכרות לשימוש בטלפון הנייד יש כמה תסמינים: מחסור קבוע במנוחה הנובע מן הצורך להתעדכן ולספק מידע כל יום, כל היום. אנשים במצב של גירוי תמידי נעשים אדישים, נטולי שמחת חיים ומותשים נפשית. הם נשאבים לתוך פטפטת בלתי נגמרת שמרוקנת אותם מאנרגייה. זהו פרדוקס⁽³⁾: המכשיר הדמוקרטי ביותר בתולדות המין האנושי שולל מאיתנו חירות בסיסית – החירות לשקט ולשלווה. כמו כן ההתמכרות למסרים קצרים ומהירים גורמת לצעירים גם להיות חסרי סבלנות

30 למסרים מורכבים. פחות ופחות אנשים רוצים ומסוגלים לאמת מידע, להעמיק במחשבה מאתגרת וליהנות ממנה.

מסך הטלפון הנייד מתחרה בקלות בגירויי הסביבה המקיפה את האדם כי הוא שולח זרם מתמיד של מסרים משוכללים. מכיוון שאפשר לשוחח עם קבוצה רחבה של שותפי רשת, השיחה פנים אל פנים נעשית משעממת. מכיוון שאפשר לצפות חנים באלפי תמונות מרהיבות ובסרטים מרתקים, הנוף

35 שסביבך נעשה מונוטוני ואיטי. מכיוון שאפשר לקבל אין-ספור עדכוני חדשות דרמטיים, טקסטים מצחיקים ופיסות רכילות עסיסית – החיים מחוץ למסך נראים דלים. עם הזמן החרדה משיעמום הולכת ומתגברת.

החיים הווירטואליים נוחים, והם מתחרים בקלות בחיים האמיתיים: לא צריך ללכת לדואר, לא צריך לקנות עיתון, אפילו לא צריך להזמין חברים לסלון הביתי. כולם ממילא שוכנים באותה ה"דירה" הווירטואלית. הנייד שביד מצמצם התניידות בזמן ובמרחב ומאפשר ניהול חיים עשירים בתנועת אצבע, אז בשביל מה לקום?

כאשר למסך יש עדיפות על החיים האמיתיים, גדלים אנשים אטומים, אנוכיים, חסרי נימוס וחסרי רגישות לסביבה. הצעירים של היום אינם מסוגלים לראות את העולם ולחוות אותו בלי מצלמה. כשמישהו משתף את חבריו במעשיו ומצלם להם את המנה במסעדה או רגע מסוים במסיבה, הוא לא

45 רק מתעד את הרגע המאושר, אלא למעשה הוא מגדיר אותו וחווה אותו אחרת. המשוב שהוא מקבל מאשרר את העונג, מעטר אותו בפרגונים (לא תמיד אמיתיים), מעצים את שבירת השגרה (עכשו אתה הנהנה, והם ממשיכים בחיי היום-יום), מנציח רגעים טובים, מותח את החוויה, ובעיקר תומך בהשקפת עולם, ולפיה ההנאות החומריות הן העיקר.

דור ה-Y פיתח תלות בזרם מתמיד של תגובות על מחשבות ורגשות. הסמרטפון נעשה לשלוחה של המוח, הפה, האוזניים והעיניים. יש בדפוס הזה גם יופי רב משום שהוא יוצר שיתופיות מדרגה חדשה, אולם המחיר הוא הקושי לחוות חוויה ספונטנית ובלתי אמצעית וכן פיתוח תלות בדעת הקבוצה ודחף

50 כפייתי להרשים.

האפליקציות הממוחשבות חוסכות מאמץ אינטלקטואלי. כבר אין צורך לזכור את לוח הכפל או מספרי טלפון, לדעת לאיית מילים נכון ולנווט ממקום למקום באמצעות מפה. כאשר אתה מתרגל שדברים נעשים עבורך (הצעירים הורגלו לכך מילדותם), אתה נעשה פסיבי יותר, ואולי גם פחות

55 אֶלְטְרוֹאִיסְט⁽⁴⁾, חרוץ ויצירתי.

דורות קודמים התאפיינו בדחף אידיאולוגי והישגי. אולם דומה כי לדור ה-Y אין דחף כזה, לכן אפשר לשער כי ממנו לא תבוא כל בְּשׁוֹרָה על מהפכה. האם התכונות של דור ה-Y ישתנו עם הזמן? מן הסתם כן. אולם הדעת נותנת שלא צפויים שינויים מרחיקי לכת.

(3) פרדוקס – סתירה פנימית

(4) אלטרואיסט – אדם המעדיף את תועלת הזולת על תועלתו שלו.

הזן החדש של הצעירים*מאת **גדעון עפרת** (5)

תוכלו לאתר אותם בכל מקום – בבתי קפה, בדיסקוטקים, בבתי ספר, באוניברסיטאות, על שפת הים. רבים מהם שוכנים בתוך בתינו, יושבים מכורים מול מסכים וצגים בגדלים משתנים, מגודל כף יד ועד קיר. יצורים חדשים, "הומר־דיגיטלוס", זן בלתי מוכר. הם יצאו מתוכנו, אך הם חיה אחרת, זואולוגיה בלתי מסווגת.

5 לכאורה (לכאורה בלבד) הם נראים כמונו (בצעירותנו, כמובן), אך בינינו לבינם יש תהום, אשר שום פער דורות לא ישווה לה. הם מדברים אחרת, כותבים אחרת, חושבים אחרת, מתנהגים אחרת. האם הם תוצר של מהפכת המדיה? מהפכת המחשב? הגלובליזציה? שפתם דלה להפליא, עתירת שגיאות, לקונית וחסכנית כמידת האֶס־אֶס־אֶס. כתיבתם פרגמטית (6) וקצרה. את המכתב קברו זה מכבר, ומרחב כתיבתם אינו חורג ממרחב הדואר האלקטרוני. ה"טוויטר" כמו הומצא לצורכי נְכוּתם הלשונית, מפני שהוא מאלץ אותם לכתוב משפט קצרצר אחד, לא יותר. קריאה? ספרייתם היא תמצית הוויקיפדיה 10 האינטרנטית. ממנה הם דולים את עיקר הידע הכללי שלהם. לא, אל תבקשו למצוא בשפתם רובדי לשון, ריבוי משמעות, קונוטציות, מטפורות, רמיזות לספרות הקלסית או לספרות אחרת. הם המירו שפה מתרחבת בשפה מתקצרת.

לראשונה פגשתי ביצורים החדשים הללו בעודני מלמד באקדמיה. זה היה לקראת סוף המילניום. נדהמתי אז מ"איכות" ההתבטאות הלשונית הרדודה ומהיעדר האמביציה המחקרית, שהומרה בליקוט 15 הזמין, המעוכל וה"אינסטנט" מִבְּטָן האינטרנט הנדיב כל כך אך השטחי להחריד. נדהמתי מן הפסיביות של הדור הזה.

גם במשחקי המחשב שלהם – יותר ממה שיש בהם, חשוב מה שאין בהם: אין בהם כל אתגר אינטלקטואלי אלא רק זריזות אצבע. בה בעת מה שיש בהם הוא לא פחות מהתמכרות לאלימות 20 בְּדִיוֹנִית שאין דומה לה, ומעל לכול יש בהם הישאבות למציאות וירטואלית. אנו, שלמדנו לכבד את הצורך האנושי במשחק, שהיה הכנה לחיים ותשתית של תרבות, ניצבים לנוכח יצורים חדשים הניחנים בצורך עז לשחק משחקים שהם בבחינת הימנעות מן החיים וניווני התרבות.

טכניקות המזעור הדיגיטליות מאפשרות לצעירים סוג חדש של אושר, והוא אחיזת העולם כולו בכף יד. הטלפון הנייד שלהם יכול לקשרם דרך האינטרנט לכל מידע: הוא מבטיח להם התמצאות במרחב 25 באמצעות מיפוי ממוחשב וג'י־פִּי־אֶס (אפליקציות ניווט), הוא מספק להם בידור מוזיקלי ומשחקים, הוא משדר להם שידורים רדיופוניים, הוא מְמַקְּמָם בזמן (בהיותו שעון, שעון מעורר). המכשיר הקטן שבכף ידם הוא אפוא יְקוּם הַמְּחִיָּה שלהם, וממנו הם שואבים את ביטחונם העצמי.

נורמות המחויבות שלנו אינן מוכרות להם. הם דוחים חתונה, הולדת ילדים, אפילו התחייבות מקצועית. הם מותחים את נעוריהם כמעט עד גיל העמידה. עד אז הם מבליים חלק מזמנם – אם לא 30 במשחקי המחשב, אז בתקשורת אלקטרונית: בטלפון הנייד, ב"פייסבוק", באימייל, ב"סקייפ" ועוד.

* מעובד על פי עפרת, ג' (2011). הזן החדש. מתוך **המחסן של גדעון עפרת**. אוחר ב־23/3/2017.

(5) גדעון עפרת הוא מבקר אומנות ומומחה בתולדות האומנות, ובפרט אומנות ישראלית.

(6) פרגמטית – מעשית, שימושית, תכליתית

האידאולוגיות מהם והלאה. אל תחפשו אותם בהפגנות, חלילה וחס. רבים מהם א־פוליטיים. הם אינם נושאים משקעים היסטוריים כמו מלחמת עולם, שואה. הם נולדו לחברת שפע א־היסטורית. את חובת העבודה הם פותרים בחלום "עשיית הבוחטה", קרי: מין הצלחה מהירה, בין הסטארט-אפ להשקעה בבורסה, למכירת רעיון וכדומה. רבים מהם מסתפקים בעבודות מזדמנות ולטווח קצר, כמו מלצרות.

35

מה חֶלקנו, ההורים, בפיתוחו של הזן החדש? אולי במפעל חיינו הגדול שיבשנו את מבנה הנפש של ילדינו: גידלנו אותם בהיתרים בלתי מוגבלים והטמענו בהם את האי־אמון שלנו בסמכויות. התוצאה: ילדינו גדלו בלי תודעת ההתעמתות עם אותוריטה⁽⁷⁾ – הם לא מרדו בנו (הם לכאורה חברינו), והם אינם מורדים במנהיגים.

איני מקנא בדור הזה. לרגעים אני משתוקק לחבקו חיבוק של נחמה אבהית, ולא אחת אני מרחם עליו. אני חס על התבגרותו הפה מוקדמת, היישר מן הילדות אל הטלוויזיה, הקולנוע והמחשב. אני חס על פחדיו להתבגר. מנות הטלוויזיה שהואבס בהן מגיל אפס לא הותירו מקום לתמימותו של הדור החדש: משחר הווייתו הוא נחשף לרוע, לתוקפנות, לבוגדנות. הוא גורש מגן עדן עוד לפני שחוה אותו ממש. ליבי ליבי עליו.

40

ובה בעת אודה ואתודה, היצורים החדשים הללו משפיעים עלינו: בתקשורת הדיגיטלית, בשיגעון של שמירה על הכושר, בדיאטה, בהתמכרות לאינטרנט, בסגידה ל"תוכניות המציאות" (ריאליטי) ובדברים אחרים. כן, הדור הצעיר משפיע על דור ההורים כי, כתמיד, הדור החדש מעצב את ההווה ואת העתיד, גם אם בין דור האתמול (וההווה) לבין דור המחר מתגלים כל פערי הגוף והנפש, הטבע והתרבות, שמאמר זה ניסה לנסחם בשפה לא א־ס־א־ס־א־ס־ית.

45

(7) אותוריטה – סמכות

דור ה-Y מפונקים? אולי עצלנים? ממש לא!*מאת **אירה אימרגליק**⁽⁸⁾

אומרים שהם נהנתנים, מפונקים ולא דואגים לעתיד. מתברר שמרבית ילדי דור ה-Y שנולדו בשנות השמונים והתשעים דווקא עובדים לא מעט שעות בשבוע, הם אינם מתכוונים לצאת לפנסייה, ורוצים להמשיך לשפר את המיומנויות המקצועיות שלהם. זה מה שעולה מסקר שערכה חברת מִנְפָּאוֹרָר העולמית (חברת כוח אדם) בקרב 19 אלף צעירים מ-25 מדינות.

5 לא מדובר בדור עצלן. על פי הסקר, 73% מבני דור ה-Y מדווחים שהם עובדים יותר מארבעים שעות בשבוע. 26% מהם עובדים בשתי משרות ויותר. 12% מהם מצהירים שיעבדו גם אחרי גיל 65 או לא יפרשו לעולם. איך זה מסתדר עם דור שרוצה ליהנות מהחיים?

10 הצעירים האלה אינם מתכוונים לצאת לפנסייה כי הם מתכוונים לעסוק במה שאהבה נפשם, וזה לעולם לא נמאס. הם מדברים על הגשמה עצמית ולא על עבודה, וזה שינוי מהותי בהשוואה לדורות שקדמו להם. המטרות שלהם זהות למטרות של הדורות הקודמים – הם רוצים להתפרנס ולהתקדם בקריירה, אולם הדרך שלהם שונה מן הדרך של הדורות הקודמים. הם יעבדו במרץ כל עוד התנאים

החשובים להם מתקיימים. מה הם תנאים אלה? על פי הסקר, חמשת התנאים החשובים ביותר בבחירת מקום עבודה הם בסדר הזה: כסף, ביטחון, חופשות וזמן פנוי, עמיתים נחמדים, גמישות בתנאי העבודה.

15 דור ה-Y, שכבר היום מתחיל להשתלב בדרגי ניהול, עתיד לשנות לחלוטין את תפיסותינו. הם נולדו בתחילת עידן המחשבים וצפו במהפכה הטכנולוגית מתרחשת לנגד עיניהם. הם היו עדים לקריסת רעיונות כמו מדינת רווחה ועבודה מאורגנת, והם בעלי יכולות שלא הכרנו בעבר, כמו אינטליגנצייה רגשית מפותחת ויצירתיות, יכולות אשר כל מקום עבודה מוקיר ומחפש. על מעסיקים בכל העולם

“לחשב מסלול מחדש” ולהתאים את מקום העבודה לדרישות של דור זה וליכולותיו.

20 “מדובר בצעירים שיש להם שאיפות, לכן הם חייבים לבחור במה שמעניין אותם, ולא במה שמקובל או במה שההורים שלהם ממליצים”, מסבירה יפית כהן, מומחית לניהול קריירה ולקידומה. “ההורים שלנו הכינו אותנו לפני עשרים שנה לשוק התעסוקה של היום, ולא היה להם מושג איזה מקום יתפסו האינטרנט והטכנולוגיה בחיינו. אנחנו מכינים את הילדים שלנו לשוק העבודה שיהיה בעוד עשרים שנה, ואין לנו מושג מה יהיה אז”.

בהנחה שדור ה-Y מחליף מקומות עבודה יותר מדור הוריו, נראה שנדרש ממנו תהליך הכנה שונה מ-12 שנות לימוד ותואר כזה או אחר. הנה כמה עצות שיעזרו לבני דור ה-Y לתכנן עתיד מקצועי שיש בו גמישות בתעסוקה:

— כדאי לבסס את העתיד המקצועי על מומחיות בתחום מסוים. כשאתם מומחים

בתחומכם אתם יכולים לדרוש יותר ממעסיקכם;

— כדי להימנע מתלות במעסיק וכדי לקדם את עצמכם, מומלץ להמשיך ללמוד כל

30 הזמן ולא להסתפק במקצוע אחד לכל החיים;

— את הניסיון הראשוני כדאי לרכוש בעבודה בחברות גדולות כדי להתכונן

לעצמאות כלכלית בהמשך החיים.

הנתונים החדשים אינם מותירים כל ספק: הדור החדש רוצה קריירה מלאת סיפוק וגיוון שמתקדמת מהר. הם מבקשים כסף, אתגר, קידום, למידה וצמיחה. הם מבקשים איזון בין עבודה לחיים הפרטיים. הם לוקחים יותר חופשות בהשוואה לדורות קודמים כדי לטפל בעצמם ובילדיהם, שומרים על הרווחה

35 שלהם ודורשים הערכה והוקרה. בקיצור, מה שדור ההורים שלנו התנצל עליו – הם אומרים בקול רם.

* מעובד על פי אימרגליק, א' (2016). דור ה-Y מפונקים? אולי עצלנים? ממש לא. **walla**. אוחר ב-23/3/2017.

(8) אירה אימרגליק היא עיתונאית וכתבת ישראלית.

עברית: הבנה, הבעה ולשון

על פי תוכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

חלק ראשון — הבנה והבעה — 50 נקודות

חלק שני — לשון — 50 נקודות

פרק א: שם המספר, אותיות השימוש ומילות היחס

פרק ב: תחביר
פרק ג: מערכת הצורות
יש לבחור באחד הפרקים

סה"כ — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: 1. יש לקרוא את הטקסטים שבנספח ולענות על השאלות בגוף שאלון זה, לפי ההוראות.

2. לכתובת טיוטה אפשר להשתמש בעמודים האחרונים (19-20) של השאלון.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

2. בעקבות הסקירה שכתבת, כתוב מהי עמדתך בנוגע להמשך קיומה של המכבייה. ציין איזה מן הנימוקים שקראת בטקסטים השפיע על עמדתך. הסבר את תשובתך. (7 נקודות)

---

3. א. במאמרי טיעון רבים הכותבים מביאים טענות של אחרים, השונות מטענות הכותבים. על פי טקסט 4, כתוב שתי טענות של אחרים שהכותב מביא, וליד כל טענה העתק את הביטוי הלשוני (מילים, צירופים) המעיד שהיא טענה של אחרים. (10 נקודות)

ב. הסבר כיצד הבאת דברים של אחרים מסייעת לכותבי מאמרים בחיזוק דבריהם. (3 נקודות)

חלק שני – לשון (50 נקודות)

בחלק זה שלושה פרקים. עליך לענות על שני פרקים: על פרק א – חובה, ועל אחד מן הפרקים ב-ג.

פרק א: שם המספר, אותיות השימוש ומילות היחס – חובה (10 נקודות)

בפרק זה ענה על שאלות 4-5.

4. א. לפניך קטע. במשפטים אחדים בקטע כתובות אפשרויות להגיית שם המספר, ובמשפטים אחרים מודגשים מספרים. במשפטים שבהם כתובות אפשרויות להגיית שם המספר **הקף** את הצורה הנכונה של שם המספר, ובמשפטים שבהם מודגשים מספרים, **כתוב במילים** את המספרים המודגשים (אין צורך לנקד).

במכבייה הרביעית בשנת 1953 השתתפו 890 ספורטאים מעשרים ואחד / ואחת ארצות.
במכבייה התשיעית בשנת 1973 השתתפו **2,694** ספורטאים וספורטאיות מ־27 ארצות.
המכבייה ה־20 נערכה בשנת **אלפים ושבע עשרה / אלפים ושבעה עשר / אלפים ושבע עשרה / אלפים ושבעה עשר**.
טקס הפתיחה של המכבייה ה־20 נערך באיצטדיון טדי בירושלים ב־**6** ביולי 2017.
מספר הארצות שהשתתפו במכבייה האחרונה גדול פי **4** ממספר הארצות שהשתתפו בה בשנותיה הראשונות.

- ב. **כתוב במילים** את המספר 18 בכותרת התמונה שלפניך. **נקד** את המספר 18 ניקוד שיבטא את ההגייה התקנית.

מדליות שהופקו לקראת המכבייה ה־18 _____

(שים לב: המשך השאלה בעמוד הבא.)

ג. לפניך פרסום של האקדמיה ללשון העברית (מתוך דף הפייסבוק של האקדמיה ללשון העברית).

בפרסום של האקדמיה ללשון העברית מוצגת טעות רווחת בהגיית שם מספר, ומתחתיה מוצגת הצורה התקנית. הסבר מדוע "חמש שקל" הוא טעות.

5. לפניך שלושה משפטים, ובכל משפט חסרה מילת יחס. במשפטים (1) - (2) **כתוב** את מילת היחס הנתונה בנטייתה הנכונה, ובמשפט (3) **הקף** את מילת היחס המתאימה מבין האפשרויות הנתונות.

(1) נשיא המדינה בירך את משתתפי המכבייה ה־20 ואמר להם: "ברוכים הבאים לירושלים! ברוכים הבאים לישראל! ברוכים הבאים הביתה. כמה כיף לראות _____ את _____ כאן בירושלים, בירת ישראל הנצחית."

(2) בטקס פתיחת המכבייה ה־19 אמר ראש הממשלה: "אני פונה אליכם, אורחינו מחו"ל: חלק לא קטן _____ מן _____ מבקרים פה בפעם הראשונה. אחרי שתגיעו לשיאים ותזכו במדליות, צאו וטיילו בארץ. הארץ הזו שלכם."

(3) נבחרת הוותיקים של ישראל בכדורגל ניצחה _____ משחק שנערך נגד נבחרת ארגנטינה.

}	אָת הַ
	בַּ
	נֶגְד הַ
	לַ

لا تكتب في هذه المنطقة

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר **או** בפרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע מן השאלות 6-10 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

6. א. לפניך שלושה משפטים מורכבים III-I.

בכל אחד מן המשפטים III-I תחס את הפסוקית, וציין מעליה את תפקידה התחבירי במשפט.

I. יקותיאלי קיווה כי בצד הספורט תשמש המכבייה גם במה ליהודי העולם לקיום תחרויות

בתחומי האומנות: שירה, ציור, פיסול וכדומה.

II. השאלה היא אם מבחינה לאומית יש ערך לקיומם של משחקי המכבייה.

III. נראה כי במשך השנים איבדו המכביות את כוח המשיכה שלהן.

ב. לפניך שני משפטים II-I. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. בשנים האחרונות הולכת ופוחתת החשיבות הלאומית של המכבייה.

II. המכבייה הראשונה תרמה להרמת המורל בקרב יושבי הארץ, והיא אף הרימה את קרנה של התנועה

הציונית בקרב יהדות התפוצות.

(1) בכל אחד מן המשפטים II-I הקף את כל הנשואים.

(2) רק אחד מן הנשואים שהקפת במשפטים אלה אינו נשוא מורחב.

העתק אותו. _____

7. א. לפניך משפט. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

המכבייה השלישית הייתה אמורה להיערך בשנת 1938, אולם מאורעות הדמים בארץ, הזעזועים הגדולים באירופה, השואה של העם היהודי ומלחמת העצמאות — כל אלה גרמו לדחיית המכבייה, והיא נערכה רק בשנת 1950.

(1) ציין את סוגו התחבירי של המשפט. _____

(2) במשפט יש חלק כולל. ציין מהו תפקידו התחבירי. _____

(3) מה תפקידו התחבירי של הצירוף "כל אלה" במשפט, ומדוע בחר הכותב להוסיף צירוף זה למשפט?

_____

(4) במשפט זה ני"ו החיבור מופיעה פעמיים:

ומלחמת העצמאות _____

והיא _____

ציין בין אילו חלקים במשפט היא מחברת בכל פעם.

ב. לפניך שני משפטים II-I. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. בשנות השלושים והארבעים של המאה העשרים התמודד העם היהודי עם איום חיצוני — אנטישמיות

חריפה וקיצונית.

II. המכבייה השביעית שנערכה בשנת 1965 זכורה בזכות השתתפותו של מרק ספיץ, שחיין אמריקני בן 15,

שהגיע למכבייה עם נבחרת יהודי ארצות הברית ולימים נעשה למהיר שחיני העולם.

(1) בכל אחד מן המשפטים II-I יש תמורה. הקף אותה.

(2) העתק מכל אחד מן המשפטים II-I את המילה או את הצירוף שהתמורה ממירה, וציין את תפקידם

התחבירי במשפט.

משפט I: _____ התפקיד התחבירי: _____

משפט II: _____ התפקיד התחבירי: _____

8. א. לפניך שלושה משפטים III-I, ובהם חלקים כוללים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. הספורטאים היהודים אינם רק נציגי מולדותיהם, אלא גם נציגי העם היהודי.

II. הספורטאים אינם משתתפים באליפות אסיה, אלא באליפות אירופה.

III. בימינו המכבייה היא אירוע שאין לו כל הצדקה לאומית או ספורטיבית.

(1) בכל אחד מן המשפטים III-I סמן את החלק הכולל.

(2) ציין את תפקידו התחבירי של כל חלק כולל שסימנת.

התפקיד התחבירי של החלק הכולל במשפט I: _____

התפקיד התחבירי של החלק הכולל במשפט II: _____

התפקיד התחבירי של החלק הכולל במשפט III: _____

(3) ציין את הקשר הלוגי בכל אחד מן החלקים הכוללים.

הקשר הלוגי בחלק הכולל במשפט I: _____

הקשר הלוגי בחלק הכולל במשפט II: _____

הקשר הלוגי בחלק הכולל במשפט III: _____

ב. לפניך ציטוט מדבריה של ספורטאית.

"בתחום הספורט אתה נמדד על פי מעשיך ולא על פי מי שאתה". (אלתה גיבסון, שחקנית טניס)

(1) ציין מהו הקשר הלוגי במשפט זה. _____

(2) בחר מבין מילות הקישור שלפניך מילת קישור אחת מתאימה, וכתוב את המשפט מחדש באמצעותה.

שמור על משמעותו המקורית של המשפט.

או, אלא, אם, ואילו

9. א. בראש כל אחד מן הסעיפים (1)-(3) שלפניך יש משפט דר־משמעי מודגש. בכל סעיף ענה על השאלה או השאלות שאחרי המשפט.

(1) בני הזוג התאהבו במכבייה.

- הקף את המילה היוצרת את הדר־משמעות במשפט.
- אפשר לנתח את המילה היוצרת דר־משמעות במשפט בשני תפקידים תחביריים שונים. ציין את שני התפקידים התחביריים.

תפקיד תחבירי: _____

תפקיד תחבירי: _____

(2) דנה ביקשה מדניאלה את הכרטיס שלה למופע הפתיחה של המכבייה. כתוב את שתי המשמעויות השונות העולות ממשפט זה.

משמעות I: _____

משמעות II: _____

(3) אם הספורטאית, שהתרגשה מאוד מן ההישג בתחרות, הודתה למאמן.

לפניך שלוש שאלות. הקף רק את השאלה שהתשובה עליה אינה חד־משמעית על פי המשפט. מי הודתה? מי התרגשה? למי היא הודתה?

ב. לפניך משפט מורכב, ובו פסוקית מצומצמת.

רבים ראו במכבייה תשובה על הניסיונות להשפיל את העם היהודי.

(1) תחם את הפסוקית המצומצמת במשפט.

(2) ציין את התפקיד התחבירי של הפסוקית המצומצמת. _____

(3) ציין את התפקיד התחבירי של המילים המסומנות בקו במשפט. _____

(4) המר את המשפט במשפט פשוט (בלי פסוקית מצומצמת). _____

- במשפט הפשוט שכתבת, ציין מהו התפקיד התחבירי החדש של המילים המסומנות בקו במשפט הנתון. _____

10. לפניך קטע ממאמר שכתבה תלמידה בבחינת הבררות. בקטע יש שיבושים אחדים בתחום התחביר.

בימינו קיימות תופעות שליליות הקשורות בהתנהגותם של בני נוער והנגרמים מחוסר פעילות חברתית והיעדר מסגרת חברתית אמיתית.

נשאלת השאלה עד כמה תנועת הנוער יכולה לצמצם משמעותית תופעות שליליות מעין אלה? האם היום, שאנו מוקפים באמצעים טכנולוגיים מגוונים, יש מקום לתנועות הנוער של פעם? האם הם רלוונטיות לימינו? פעם החשיפה לאלימות ואלכוהול אינה הייתה רחבה כפי שהיא היום. התפשטות התופעה שבה בני נוער מתבגרים מהר מדי ומושפעים מתרבות רעה גורמים לנו לחשוב מה ניתן לעשות בכדי למגר את התופעה.

לדעתי, תנועת הנוער היא מסגרת חברתית אשר יכולה לתמוך ולעזור לבני נוער.

א. השלם את הטבלה שלפניך: **העתק** מן הקטע שלושה שיבושים בתחום התחביר, ו**כתוב** את הנוסח התקין לכל שיבוש.

הנוסח התקין	השיבוש	
		1
		2
		3

ב. בחר באחד השיבושים שציינת, והסבר במונחים תחביריים מהו השיבוש.

ג. לפניך רשימת מילות תנאי נפוצות, אך שתיים מהן אינן תקינות:

אם, באם, במידה ו, אילו, אילולא, לו

(1) הקף את שתי מילות התנאי שאינן תקינות.

(2) במשפטים שלפניך שבץ מילת תנאי מתאימה מבין מילות התנאי התקינות שברשימה.

I. _____ היית מתאמן יותר, היית יכול לנצח במשחה הגמר.

II. _____ תתאמן יותר, יש סיכוי שתוכל להשתתף במכבייה הבאה.

III. _____ קנינו כרטיסים מראש, לא היינו יכולים להשתתף בטקס הפתיחה.

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע מן השאלות 11-15 (לכל שאלה – 10 נקודות).
שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

11. א. לפניך קטע, ובו פעלים מודגשים. קרא את הקטע, וענה על השאלות שאחריו.

כמה דקות לפני טקס פתיחת המכבייה ה־15 אָרַע אסון נורא: גשר עץ אשר הֻצַב מעל נחל הירקון המזוהם קרס. עשרות ספורטאים נפלו לנחל. לקראת המכבייה ה־16 הוקם לראשונה אגף המטפל בנושא הבטיחות, כדי להבטיח שמקרים כאלה לא יִשָּׁנוּ.

(1) ציין בטבלה את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים המודגשים בקטע.

הפעלים	שורש	בניין
אָרַע		
הֻצַב		
יִשָּׁנוּ		

(2) הקף את צורת ההווה באותו הבניין של הפועל יִשָּׁנוּ.

שְׁנוּיִים מְשֻׁנָּים נְשָׁנִים מְשֻׁנָּים

(3) במשפט שלפניך כתובה מילה פעמיים: פעם בצורה המשקפת הגייה נכונה ופעם בצורה המשקפת הגייה שגויה.

הקף את הצורה המשקפת את ההגייה הנכונה.

גשר עץ הוצב מעל נחל הירקון המְזֻהָם / מְזוּהָם.

ב. לפניך קטע, ובו רשמים מטקס הפתיחה של המכבייה העשרים. בקטע מילים מודגשות – מקצתן תקינות ומקצתן אינן תקינות.

במכבייה נְכַרְכְּוּ יחד הַפָּן הספורטיבי, האישי והצינוני. דוגמה לכך הייתה בטקס הפתיחה של המכבייה העשרים: סְפוּרְטָאִי קנדי הֻצֵיעַ נישואין לבת זוגו כשהוא נרגש וּמְעוֹדָד מצהלות של אלפי הצופים. אין ספק כי מאירועים כאלה נוֹלְדוֹת אגדות.

(1) מבין המילים המודגשות הקף רק את המילים שאינן תקינות.

(2) בחר במילה אחת שהקפת, וענה על אחד מן הסעיפים II-I שלפניך.

I. הסבר במונחים דקדוקיים מדוע המילה שבחרת אינה תקינה.

או

II. נקד את המילה שבחרת באופן שישקף הגייה נכונה.

12. א. לפניך קטע על פי דבריו של יוסף יקותיאל, ובו פעלים מודגשים. קרא את הקטע וענה על השאלות שאחריו.

המכבייה, כינוס הספורט העולמי שלנו, תשמש לנו מבחן כוחות ועלייה במדרגות חינוך הספורט, ועל פי תוצאותיה נְכַוְנוּ לנו צעדינו בעתיד. מלבד מבחן הספורט תשמש המכבייה מבחן לאומי למאות אלפי הצעירים אשר יַעֲלוּ לארץ-ישראל. הם יִשְׁאַפּוּ את אוויר המולדת, יִאֲזִינוּ לשפת עמם הַקָּמָה לתחייה וְיִשׁוּבוּ לגולה מלאי עוז ומרץ עד בוא זמנם לעלות ארצה.

(1) הַקָּף את הפועל הַיּוֹצֵא דוֹפֵן מבחינת הַגּוֹרָה, על פי ההקשר בקטע.

נְכַוְנוּ קָמָה יַעֲלוּ יִשׁוּבוּ

(2) הַקָּף את הפועל הַיּוֹצֵא דוֹפֵן מבחינת הַבְּנִיין, על פי ההקשר בקטע.

יַעֲלוּ יִאֲזִינוּ יִשׁוּבוּ יִשְׁאַפּוּ

(3) הַקָּף את צורת הַעֲתִיד באותו הבניין של הפועל נְכַוְנוּ.

יְכִינּוּ יְכַוְנוּ יְכִוְנוּ יְכֹנְנוּ

ב. לפניך משפטים, ובכל משפט מודגשת מילה.

- לא אחת מובעת הַתְּמִיָּה אם האירוע הזה נחוץ.
  - היו שהאמינו כי הַהִתְעַרְוֹת במדינה שבה הם חיים תמחק את האנטישמיות.
  - קונסטנטין מטוסביץ' הוא שיאן ישראל בקפיצה לַגִּבָּה.
  - בשנים האחרונות פָּחַתָּה ההתעניינות במכבייה.
  - בארץ-ישראל הַתְּהִיָּה "היהודי החדש".
  - כיום כמעט אין זכר לַחֲזוֹן של יקותיאל שארץ-ישראל תהיה מרכז רוחני לתפוצות.
- מִיִּין בטבלה שלפניך את המילים המודגשות על פי הַגּוֹרָה: גזרת השלמים אַ גזרת נחי ל"י/ה.

שלמים	נחי ל"י/ה

ג. לפניך צירופי מילים, ובכל אחד מהם המילה הראשונה מודגשת.

הַתְּפִיָּצָה יהודית _____
 תוֹדְעָה לאומית _____
 מִסְעֵ שורשים _____

לצד כל צירוף כתוב שם פועל מאותו שורש של המילה המודגשת בכל בניין שתבחר.

لا تكتب في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

13. א.

- לפניך שלושה משפטים, ובהם שלוש מילים מודגשות.
- רבים קיוו כי המכבייה תשמש מְנוֹף להגדלת היישוב היהודי בארץ.
  - הקבוצה יכולה למַנִּיף את הניצחון שלה כדי לעלות לליגת העל.
  - אני שמח ומתרגש להַנִּיף את דגל המדינה בטקס הפתיחה של המכבייה.
- כל אחת מן המילים המודגשות מייצגת שלב בתהליך של יצירת שורש תנייני.
כתוב את שלוש המילים לפי סדר התהליך.

ב.

- לפניך משפט על פי טקסט 1 ובו שלוש מילים מודגשות.
- המכבייה הראשונה תְּנַרְמָה להַרְמָת המורל בקרב יושבי הארץ והַרְיָמָה את קרנה של התנועה הציונית בקרב יהדות התפוצות.
- (1) מבין שלוש המילים המודגשות במשפט הקף את המילה שנוצרה משורש תנייני.
- (2) כתוב מהו שם העצם שממנו נגזר השורש התנייני. _____

ג.

- לפניך שני משפטים, ובהם שלוש מילים מודגשות.
- ארגון "מכבי" העולמי אימץ את תפיסתו של יקותיאלי, ולרכיב הספורט נוסף גם המְנִיעַ של חיזוק הקשר בין יהדות התפוצות לארץ, אולם כיום אין כמעט זכר לחזון של יקותיאלי שארץ-ישראל תהיה מרכז רוחני לתפוצות ואמצעי למְנִיעַת התבוללות.
  - ספורטאים יהודים מארץ-ישראל היו מְנוּעֵים באותה תקופה מהשתתפות באולימפיאדה.
- (1) מבין שלוש המילים המודגשות הקף את המילה או את המילים שהאות מ"ם שבהן היא שורשית.
- (2) בטבלה שלפניך מייין את שלוש המילים המודגשות לשתי קבוצות לפי הבניין, וציין את הבניין של כל קבוצה.

- (3) ציין את חלק הדיבור של המילה מְנִיעַ שבמשפט הראשון. _____

14. א.

לפניך מונחים מתחום האימון הגופני שחידשה האקדמיה ללשון העברית.

מְסִלָּת כושר – מתקן לאימוני כושר, ובו מסילה קצרה. בשעת הפעלת המתקן המסילה נעה והמתאמן צועד או

רץ עליה. שם רווח למתקן זה הוא **הֶלִיכּוֹן**.

מְאוּץ (סְפָרִינֵט) – מרוץ תחרותי למרחקים קצרים.

לְחֻצִית – מכשיר קפיצי לחיזוק שרירי היד.

מוֹנֵה פסיעות – מכשיר הנישא על גוף האדם ומונה את פסיעותיו על ידי חישת תנועת הגוף.

(1) מיין בטבלה את המילים שלפניך לשתי קבוצות לפי דרך התצורה.

מְסִלָּה הֶלִיכּוֹן מְאוּץ לְחֻצִית מוֹנֵה פסיעות

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

(2) ציין את השורש של כל אחת מן המילים שדרך תצורתן היא שורש ומשקל.

ב. לפניך משפט, ובו מילים מודגשות.

עשרות אלפי **רְצִים** ו**רְצוֹת** השתתפו ב**מְרוֹץ** הלילה של תל אביב.

(1) מהו השורש המשותף למילים המודגשות? _____

(2) מהו חלק הדיבור של המילים **רְצִים** ו**רְצוֹת** המודגשות במשפט הנתון? _____

ג. בכל מכבייה נבחר אחד הספורטאים לשאת את לפיד המכבייה.

לפניך כמה מילים. **הקף** את המילה המתאימה לכנות את נושא הלפיד, **והסבר** את תשובתך במונחים דקדוקיים.

לְפִידוֹן לְפִידוֹן לְפִידוֹן לְפִידוֹן

הסבר:

لا تكتب في هذه المنطقة

80 מדינות
אחד

15. א.

לפניך שני משפטים, ובהם שתי מילים מודגשות.

- "שמונים מדינות — **לב** אחד". (סיסמת המכבייה ה־20)
- "**צל** כבד הוטל על המדינה". (טקסט 1, שורות 40-41)

שתי המילים המודגשות שייכות לגזרת הכפולים.

בחר באחת מן המילים **לב** או **צל**, והוכח שהיא שייכת לגזרת הכפולים.

ב.

לפניך שני משפטים, ובהם שתי מילים מודגשות.

- באירוע הפתיחה של המכבייה חברי המשלחות **חֲגִיִּים** סביב האיצטדיון.
- בלוח השנה מצוינים כל ה**חֲגִיִּים** והמועדים.

(1) מבין שתי המילים המודגשות **הקף** את המילה שייכת לגזרת הכפולים.

(2) ציין את **השורש** של המילה המודגשת האחרת (שלא הקפת).

(3) ציין את **השורש** של המילה **מוֹעֲדִים** הכתובה במשפט השני.

ג.

לפניך מילים מודגשות מתחום הספורט הנוטות במשקלי שמות הפעולה.

האַבְקוֹת, שְׁחִיָּה, הַתְּעַמְלוֹת, אֶגְרוֹף, חֲתִירָה,

מִגוֹר (נוקאאוט) — מכת אגרוף שאחריה היריב אינו מסוגל לעמוד שוב על רגליו.

סִבְסוֹב — תנועה של שחקן כדורסל שבה רגלו האחת קבועה במקום כמו ציר ורגלו השנייה נעה בחופשיות.

(1) השורש של אחת מן המילים המודגשות הוא שורש **גזר שם**.

ציין את **שם העצם** שממנו נגזר השורש.

(2) מבין המילים המודגשות **הקף שתי** מילים שהמשקל שלהן **משותף**, וציין את המשקל.

(3) **קִשְׁתוֹת** היא ענף ספורט שבו קולעים למטרה בחץ וקשת.

האם **דרך תצורתה** של המילה **קִשְׁתוֹת** היא כמו דרך התצורה של המילים המודגשות שבראש סעיף ג?

נמק את תשובתך.

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

נספח: טקסטים
לשאלון עברית: הבנה, הבעה ולשון
על פי תוכנית הרפורמה ללמידה משמעותית
11281, חורף תשע"ח

לפניך ארבעה טקסטים.

קרא אותם, וענה על השאלות בשאלון המחברת המצורף.

טקסט 1

המכביות: המשחקים האולימפיים של העם היהודי

מאת צבי צמרת

"[...] המכבייה, כינוס הספורט העולמי שלנו, תשמש לנו מבחן כוחות ועלייה במדרגות חינוך הספורט, ועל פי תוצאותיה נכוננו צעדינו בעתיד. מלבד מבחן הספורט תשמש המכבייה מבחן לאומי למאות ואלפי הצעירים העברים אשר יעלו לארץ-ישראל לקחת חלק בה. הם ישאפו את אוויר המולדת, יאזינו לשפת עמם הקמה לתחייה וישובו לגולה מלאי עוז ומרץ להמשיך בעבודת עמם עד בוא זמנם לעלות ארצה."

5

יוסף יקותיאל, דברים בקונגרס של ההסתדרות העולמית 'מכבי', צ'כוסלובקיה, יוני 1929

כבר בראשית המאה העשרים פרח הספורט היהודי בארצות רבות באירופה, אולם הרעיון של כינוס עולמי של כל הספורטאים היהודים, "אולימפיאדה של יהודים", על אדמת ארץ-ישראל, רעיון שכונה אחרי שנים "מכבייה", עלה רק במחצית השנייה של שנות העשרים באותה מאה. היזם הראשי לכינונה של המכבייה היה יוסף יקותיאל, מעולי העלייה השנייה, שלימים היה אחד מראשי ארגון "מכבי"⁽¹⁾ וממייסדי ההתאחדות הארץ-ישראלית לכדורגל.

10

כאשר יזם יקותיאל את המכבייה היו לו מטרות אחדות: האחת, טיפוח התרבות היהודית – תרבות הגוף ותרבות הרוח – והצגת התרבות היהודית לפני עם ישראל ולפני העולם כולו; השנייה, טיפוח הספורט בקרב היהודים בעולם והדגשה כי הספורטאים היהודים אינם רק נציגי מולדותיהם אלא גם נציגי העם היהודי; והשלישית, הבלטת הרעיון שארץ-ישראל היא מרכז העם היהודי.

ביוני 1929 אישר הקונגרס העולמי של "מכבי" את הצעתו של יקותיאל לערוך את המכבייה הראשונה באביב תרצ"ב (1932) בתל אביב, במלאת 1,800 שנה למרד בר כוכבא. לקראת האירוע ההיסטורי נבנה איצטדיון במיוחד למכבייה על גדות הירקון. ערב בוא הספורטאים האורחים קושטה העיר תל אביב בכרזות תכולות-לבנות, בכל פינה הובלטו סיסמאות המכבייה, ואל איצטדיון המכבייה זרמו ובאו אלפים. רבים הגיעו לבושי חליפות לבנות וחבושי כובעים תכולים – כיאה לאירוע הציוני הגדול. במגוון התחרויות של המכבייה הראשונה השתתפו 390 ספורטאים, אשר באו למשחקים מ-14 ארצות. בין המשתתפים בלטו 69 מתחרים יהודים מלבנון, מסוריה וממצרים. המכבייה הראשונה תרמה להרמת המורל בקרב יושבי הארץ והרימה את קרנה של התנועה הציונית בקרב יהדות התפוצות. המכבייה השנייה נערכה בשנת 1935, בצל עליית הנאצים לשלטון בגרמניה, ובשל כך הרגישו מארגני המכבייה שהפעם יש להעצים את הפגנת השרירים היהודית. רבים ראו במכבייה תשובה מופגנת על הניסיונות שהתעצמו באותם חודשים להשפיל את העם היהודי ולרמוס את כבודו. כמו כן היו שקיוו כי המכבייה תשמש מנוף להגדלת היישוב העברי בארץ. יש לציין שאחרי מאורעות תרפ"ט (1929)

20

25

* מעובד על פי צמרת, צ' (2002). המכביות: המשחקים האולימפיים של העם היהודי. בתוך ח' קאופמן וח' חריף (עורכים),

תרבות הגוף והספורט בישראל במאה העשרים עמ' 114-128. ירושלים: יד בן צבי.

(1) "מכבי" – תנועת מכבי העולמית היא תנועה ציונית ספורטיבית, שנוסדה בשנת 1921. התנועה הקימה מוסדות ציבור

ומועדוני ספורט רבים, ומדי ארבע שנים היא מקיימת את אירועי המכבייה.

הגבילו הבריטים מאוד את העלייה ארצה, ובעקבות זאת תוכננה המכבייה מראש להיות "מכביית עלייה לארץ", כלומר הזדמנות להסתננות של מאות יהודים ארצה. ואכן רבים ממשנתפי מכבייה זו לא שבו לארצות מוצאם.

30 המכבייה השלישית הייתה אמורה להיערך בשנת 1938, אולם מאורעות תרצ"ו-תרצ"ט בארץ (1936-1939), הזעזועים הגדולים באירופה, השואה של העם היהודי ומלחמת העצמאות – כל אלה גרמו לדחיית המכבייה, והיא נערכה רק בשנת 1950. עקב העובדה ששליש מן העם היהודי נכרת, הגיעו למכבייה השלישית 800 ספורטאים בלבד מ־19 ארצות. המכבייה הרביעית נערכה בסוכות תשי"ד (1953), ומשנה זו המכביות מתקיימות דרך קבע כל ארבע שנים, כמו המשחקים האולימפיים.

35 המכבייה השביעית, שנערכה ב־1965, זכורה בעיקר בזכותו של מרק ספיץ, שהיה אז שחיין בן 15 שהגיע עם נבחרת יהודי ארצות הברית ולימים נעשה למהיר שחיני העולם. כמו כן זכורה המכבייה ה־15, שנערכה ב־1997 ותוכננה לציין מאה שנים לקונגרס הציוני הראשון ולפתוח את אירועי שנת היובל למדינת ישראל. כמה דקות לפני טקס פתיחת מכבייה זו, ששודר בשידור ישיר בטלוויזיה למיליוני צופים, אירע אסון נורא: גשר עץ שהוצב מעל נחל הירקון קרס בשעה שצעדה עליו משלחת אוסטרליה בדרכה לטקס. עשרות ספורטאים נפלו לנחל המזוהם. ארבעה ספורטאים נהרגו ורבים נפצעו. צל כבד 40 הוטל על המדינה כולה, ועל כמה מן האחראים הושתו עונשי מאסר.

אפשר לומר כי חלומו של יקותיאל לזנס יחד ספורטאים יהודים מן העולם כולו התגשם. עם זאת, מבחינת רמת הספורט גרידא, הישגי הספורטאים היהודים במכבייה הם לא פעם בינוניים ומטה. אחת הסיבות לכך היא שמקצת הספורטאים המצטיינים שנולדו יהודים אינם חשים כל קשר ליהדותם, ומשום כך אינם מוכנים לבוא לתחרויות של יהודים בלבד. לעיתים דווקא בכירי הספורטאים היהודים נמנעים מלבוא לתחרויות המכבייה. התוצאה היא ש"האולימפיאדה של העם היהודי" היא התכנסות ספורטיבית ממעלה שנייה של יהודים מן התפוצות ושל ישראלים במדינת ישראל.

חייבים גם להודות: מבחינה ציונית האירוע משפיע פחות ופחות, מכיוון שהרוח הציונית בארץ נחלשה. מבחינת הספורט, ההישגים הספורטיביים באירוע זה מעטים מאוד ביחס להישגים של הספורט העולמי. 50

ואף על פי כן ערכה של המכבייה הוא רב. המכבייה היא הוכחה נוספת שמדינת ישראל היא לא רק "מדינה לאזרחיה", אלא גם "מדינת משפחה": מדינתה של המשפחה היהודית בעולם כולו, שאף שהיא פזורה לה על פני ארצות ומדינות שונות, מרכזה בישראל. קשרי דם ותרבות – ובכלל זה "תרבות הגוף" – מחברים בין חלקיה.

טקסט 2

האם עוד יש משמעות למכביות

מאת חיים קאופמן

למכביות לא היה מעולם ערך ספורטיבי של ממש. נכון שמדי פעם בפעם היו הבלחות כאלה או אחרות, למשל השתתפותו של מרק ספיץ במכבייה השמינית ב-1969 (הפעם השנייה שבה השתתף במכבייה, לאחר שקבע שיאי עולם וזכה במדליות אולימפיות) או של כדורסלנים שלאחר המכבייה נשארו בארץ, כמו טל ברודי⁽²⁾. אך כשאנחנו בוחנים את ערכו של מפעל זה, הרי שמדובר בתחרויות חובבניות שרמתן המקצועית הספורטיבית ירודה, ואין בהן שום עניין לציבור מלבד לאלה המשתתפים בהן בפועל. התקשורת לא מסקרת את התחרויות האלה כלל ועיקר, מספר הצופים בהן דל, וחוף מטקס הפתיחה אין בתחרויות אלה שום דבר המעורר סקרנות של ממש. מכיוון שאין למשחקים אלה כל ערך ספורטיבי, נותר רק הערך הלאומי של משחקים אלה, והשאלה היא אם מבחינה זו יש בכלל ערך לקיומם.

למכביות הראשונות הייתה חשיבות לאומית רבה בהתחשב במציאות של ראשית המאה הקודמת. באותה תקופה נאבקה הזהות היהודית על הגדרתה, וזרמים שונים נתנו ביטוי שונה לזהות זו: יהודים רבים מצאו בהגירה למערב ובהשתלבות בחברה האמריקנית מזור לכל תחלואי העם היהודי; יהודים אחרים ראו בהתבוללות דרך להשתלבות בחברת הרוב בארצות שבהן ישבו, ורק התנועה הציונית התמקדה בהגדרה לאומית בארץ-ישראל. נוסף על המאבק על זהותו עמד העם היהודי כולו בשנות השלושים והארבעים של המאה העשרים לנוכח איום חיצוני – אנטישמיות חריפה וקיצונית יותר מזו שידעה ההיסטוריה היהודית עד אז.

במציאות זו היה למכביות ערך רב: הן נועדו בין השאר להציג לעולם את תרבות הגוף היהודית המתפתחת, בעיקר לנוכח הסטראוטיפ השלילי שרווח באותה תקופה, של היהודי החלש פיזית. הן גרמו לבני נוער יהודים מן הגולה לבוא לארץ-ישראל ולהיווכח במפעל הציוני הקורם עור וגידים, ובכך הוכיחו את מרכזיותו ואת חשיבותו של רעיון זה. הן הדגישו את הסולידריות היהודית לנוכח האנטישמיות.

גם בשנים הראשונות למדינת ישראל עדיין היה למכביות ערך לאומי לא מבוטל. באותה תקופה שימש הספורט אמצעי תעמולה למדינת ישראל לקידום ערכיה הציוניים, להצגת הרעיון שמדינת ישראל היא מרכז העם היהודי והיא דוגלת בקיבוץ הגלויות בציון. חגיגה של ספורט לאומי הנערכת במדינת ישראל, שבה מתקבצים בני נוער יהודים מכל העולם הייתה זירה מרשימה במיוחד להצגת רעיון זה. יתרה מזו, בהשוואה למכביות הראשונות בלטו במיוחד הספורטאים הישראליים, שבהישגיהם הוכיחו כי רעיון "יהדות השרירים" יוכל להתגשם במלואו רק בארץ-ישראל, ורק בה מתהווה "היהודי החדש" – אתוס מרכזי בחשיבה הציונית.

---

* מעובד על פי קאופמן, ח' (2/8/2013). האם עוד יש משמעות למכביות. פורטל המאמנים של ישראל.

אוחזר מ' <http://sport4me.co.il>

(2) טל ברודי – כדורסלן שהגיע לישראל עם משלחת ארצות הברית למכבייה השביעית, ולאחר מכן החליט לעלות לישראל. הוא

הצטרף לקבוצת הכדורסל של מכבי תל אביב, ובשנת 1977 הוא הוביל את הקבוצה לזכייה בגביע אירופה בכדורסל.

- עם זאת נראה כי בשנים האחרונות הולכת ופוחתת החשיבות הלאומית של המכבייה. למרות
30 האתוס של "הגורל היהודי המשותף" ומאמצי ההסברה של מדינת ישראל – לרוב אזרחי ישראל אין
עניין מיוחד בקהילות היהודיות שבתפוצות, ולרוב הקהילות היהודיות שבתפוצות אין עניין מיוחד
במדינת ישראל.
- אומנם בשנים האחרונות התגברה האנטישמיות, אך אין להשוותה לזו של אמצע המאה הקודמת.
רוב יהודי התפוצות משתלבים בתרבויות של ארצותיהם, וכיום אין כמעט זכר לחזון היותה של
35 ארץ-ישראל מרכז רוחני לתפוצות ואמצעי למניעת התבוללות.
- במציאות זו איבדו המכביות את כוח המשיכה שלהן. צריך להודות על האמת: העניין במכבייה
פחת לא רק משום שהערך הספורטיבי שלה נמוך, אלא גם בגלל השינוי במערכת היחסים שבין ישראל
לבין התפוצות. הציבור בישראל כבר אינו יוצא מגדרו לנוכח "האולימפיאדה של העם היהודי", ולכל
היותר מוכן לצפות בטקס הפתיחה, בתנאי שיהיה אטרקטיבי דיו.
- איני טוען שצריך להפסיק לקיים את המכביות, ואין זה פסול שמשלחות חובבניות למדי של
40 ספורטאים יהודים חביבים מן התפוצות יבואו לבקר בארץ, אבל האדישות וחוסר העניין שבהם
המכבייה מתקבלת כיום בציבור ובתקשורת משקפים הלכה למעשה את המשמעות האמיתית של
מפעל זה.

טקסט 3

מכבייה זה ליהודים

מאת **אילנה ברגר**

משחקי המכבייה הנערכים ממש בימים אלה בכל רחבי הארץ זוכים לכל מיני כינויים, רובם לא מחמיאים כל כך. אחד מהם הוא "קייטנת ספורט". האם הכינויים השליליים והבדיחות שדבקו באירוע הזה מוצדקים?

כמי שזכתה ב־12 מדליות ב"קייטנת הספורט" הזו בענף הטניס, נראה לי שנקודת המבט שלי עליה רחבה למדי, ועל כן אני מבקשת להביא כאן לפניכם שלוש סיבות בעד עריכת המכבייה ושלוש סיבות נגד עריכתה. מהי המסקנה? אתם תכריעו.

נגד

כי רמתו הספורטיבית של האירוע אינה גבוהה במיוחד.

יש לזכור כי המכבייה היא קודם כול אירוע ספורט, ובשנים האחרונות, אם נודה על האמת, רמתו הספורטיבית אינה גבוהה במיוחד.

רבים מספורטאי ישראל הבכירים מדירים את רגליהם מהאירוע הזה. זכייה במדליה במכבייה נחשבת עדיין זכייה נחמדה אבל אינה נרשמת בספר ההישגים הבולטים של הספורטאים המשתתפים בה.

כי נודף ממנה ריח של גזענות.

"האולימפיאדה היהודית" היא רק ליהודים. אנחנו עושים לעצמנו ולבני עמנו את מה שאנו שונאים שאחרים עושים לנו. הבידול הזה אינו עושה לנו שירות טוב או יחסי ציבור טובים בתפוצות, ולכן אולי כדאי לוותר על הרעיון הזה אחת ולתמיד.

כי בכל שנה אנו שוגים באשליה שאם אירחנו מכבייה אנחנו מוכנים לארח אולימפיאדה.

אך זה לא יקרה במילניום הקרוב. יש בדיחה ותיקה על הישראלי ששואלים אותו, איך נארח אולימפיאדה עם בעיות ה"חפיפניקיות" שלנו, והוא עונה "כשנגיע לגשר – נחצה אותו". לצערנו זאת אינה בדיחה, כמו שאתם ודאי זוכרים. יש לנו עוד הרבה מה ללמוד על ארגון אירוע ספורט בסדר גודל כזה, וכדאי שנפסיק להשלוח את עצמנו.

בעד

כי יש פוטנציאל לשידוך טוב.

המכבייה היא האתר הלא וירטואלי הגדול ביותר להיכרויות "כשרות למהדרין".

כי התיירים הרבים הבאים למכבייה הם מקור הכנסה טוב למדינה.

כל ספורטאי מגיע עם מלווים שבאים לעודד אותו, ואלה מכניסים למלונות ולמסעדות בארץ מטבע חוץ בהיקף גדול.

כי היא מעודדת עלייה.

אנחנו מכירים מקרים קלסיים של "עולי מכביות" כמו טל ברודי. כל ספורטאי עולה הוא נכס יקר. אבל לא רק ספורטאים – כל מי שמתאהב במדינה שלנו ורוצה לעלות על העגלה – מתקבל בברכה!

* מעובד על פי ברגר, א' (21/7/2009). מכבייה זה ליהודים. אווזר מ' www.mako.co.il

המכבייה: זה לא רק ספורט

מאת אריאל בולשטיין

בנאומו בקונגרס הציוני השני השמיע מקס נורדאו, אחד מאבות הציונות, קריאה נועזת להחייאה של "יהדות השרירים". באותה תקופה ראו ביהודים אנשים חלשים בגוף ובנפש, והתנועה הציונית הצעירה סברה כי אם יתחזקו היהודים מבחינה פיזית, ישתפר מעמדם גם בזירה המדינית. הסיסמה של נורדאו נפלה על אוזניים קשובות. אומנם שמו של יוסף יקותיאל, הוגה רעיון המכבייה ומגשימו, אינו ידוע ברבים, אך מפעל חייו קרם עור וגידים והפך להצלחה מוכחת. רעיון "האולימפיאדה היהודית" כבש לבבות וסייע לקרב נוער יהודי מעשרות מדינות אל העשייה הציונית.

אפשר להתווכח על החשיבות הספורטיבית של המכבייה, אבל אין ספק באשר למשמעויות האחרות של המפעל הזה. מדובר ככל הנראה בהתכנסות היהודית הגדולה ביותר, שבאה לבטא אמת פשוטה: אנחנו עם אחד. תובנה זו אולי נשמעת מובנת מאליה לישראלים רבים, אולם בעולם יש קולות לא מעטים המנסים לערער עליה. מי שניסו בזמן האחרון להבאיש את ריחה של המכבייה ולהדביק לה תווית שקרית של "אירוע גזעני" סובלים – סובלים מאוד – כשהם רואים את האחדות היהודית הזאת.

ועוד מסקנה, שהיא חשובה במיוחד לנוכח המחלוקות האקטואליות: המכבייה ממחישה בנחרצות ובבהירות את מרכזיותה הבלתי מעורערת של ישראל בעולם היהודי של ימינו. קהילות יהודיות רבות וחשובות עדיין נשארות בגולה. אך אין קהילה בתפוצות, גם לא קהילת יהדות ארצות הברית, שיכולה לקבץ סביבה את הקהילות היהודיות האחרות ולמשוך אותן אליה. החיבור מתאפשר רק במדינת ישראל, ולא במקרה הספורטאים היהודים מכל היבשות נפגשים דווקא בה.

ברוכים הבאים, ספורטאי המכבייה!

---

* מעובד על פי בולשטיין, א' (6/7/2017). המכבייה: זה לא רק ספורט. ישראל היום.